YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

24 päivänä huhtikuuta 2008 *

Asiassa C-55/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Verwaltungsgericht Köln (Saksa) on esittänyt 26.1.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.2.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Arcor AG & Co. KG

vastaan

Saksan liittotasavalta,

Deutsche Telekom AG:n osallistuessa asian käsittelyyn,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit G. Arestis (esittelevä tuomari), R. Silva de Lapuerta, E. Juhász ja T. von Danwitz,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.3.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Arcor AG & Co. KG, edustajinaan Rechtsanwalt K. Kleinlein ja dikigoros G. Metaxas,

– Saksan liittotasavalta, edustajanaan Rechtsanwalt M. Deutsch,

– Deutsche Telekom AG, edustajinaan Rechtsanwalt F. Hölscher ja Rechtsanwalt U. Karpenstein,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja C. Schulze-Bahr,

– Liettuan hallitus, asiamiehenään D. Kriaučiūnas,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja P. van Ginneken,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään C. Gibbs ja G. Peretz,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Braun ja M. Shotter,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.7.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tilaajayhteyksien eriytetystä tarjoamisesta 18.12.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2887/2000 (EYVL L 336, s. 4) 1 artiklan 4 kohdan, 3 artiklan 3 kohdan ja 4 artiklan 1–3 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa asianosaisina ovat Arcor AG & Co. KG (jäljempänä Arcor) ja Saksan liittotasavalta ja jossa on kyse Deutsche Telekom AG:n (jäljempänä Deutsche Telekom) tilaajayhteyshintojen osittaisesta hyväksymisestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

Asetus (EY) N:o 2887/2000

3 Asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan 5, 6, 11 ja 13–15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(5) Uusien yhteyksien tarjoaminen kapasiteetiltaan suurten valokuituyhteyksien välityksellä suoraan suurimmille käyttäjille muodostaa erityismarkkinat, jotka kehittyvät kilpailun ehdoilla uusien investointien myötä. Tämän vuoksi tässä asetuksessa käsitellään metallijohtoja käyttävien tilaajayhteyksien eriytettyä tarjoamista rajoittamatta kuitenkaan muunlaisten paikallisliityntäinfrastruktuurien tarjoamista koskevia kansallisia vaatimuksia.

(6) Uusien tulokkaiden ei olisi taloudellisesti kannattavaa rakentaa vakiintuneen operaattorin verkon rinnalle kokonaan omaa metallijohtoja käyttävää paikallisliityntäverkkoaan kohtuullisessa ajassa. Vaihtoehtoiset perusrakenteet kuten kaapelitelevisioverkot, satelliittiverkot ja langattomat tilaajayhteydet eivät toistaiseksi ole yleensä yhtä toimivia ja kaiken kattavia, vaikkakin tilanne saattaa jäsenvaltioissa vaihdella.

– –

(11) Tilaajayhteyksien ja niihin liittyvien toimintojen kustannuslaskentaan ja hinnoitteluun olisi sovellettava avoimia, ketään syrjimättömiä ja objektiivisia sääntöjä tasapuolisuuden varmistamiseksi. Hinnoittelusäännöillä olisi varmistettava, että tilaajayhteyden tarjoaja pystyy kattamaan kustannuksensa sekä saamaan kohtuullista tuottoa paikallisliityntäverkon pitkän ajan kehittämisen ja päivittämisen varmistamiseksi. Tilaajayhteyksien hinnoittelusäännöillä olisi edistettävä tervettä ja kestävää kilpailua unohtamatta vaihtoehtoiseen perusrakenteeseen tehtävien investointien tarpeellisuutta, ja varmistettava, ettei kilpailu vääristy varsinkaan niin, että ilmoitetun operaattorin tukku- ja vähittäishintojen välille jäisi kohtuuttoman pieni marginaali. Tässä yhteydessä on tärkeää kuulla kilpailuviranomaisia.

– –

(13) Komissio antoi tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta ja kilpailun mahdollistamisesta kaikessa sähköisessä viestinnässä mukaan lukien laajakaistamultimedia ja nopea Internet 25 päivänä toukokuuta 2000 antamassaan suosituksessa 2000/417/EY [EYVL L 156, s. 44] ja 26 päivänä huhtikuuta 2000 antamassaan tiedonannossa [EYVL C 272, s. 55] yksityiskohtaiset ohjeet kansallisten sääntelyviranomaisten avuksi, jotta nämä voivat tasapuolisesti säännellä tilaajayhteyksien eri käyttöoikeustyyppien tarjoamista.

(14) Tavoitetta luoda yhdenmukaiset puitteet tilaajayhteyksien tarjoamiselle siten, että kaikille yrityksille ja kansalaisille yhteisössä tarjottaisiin kilpailuun perustuen kohtuuhintaiset maailmantason viestinnän perusrakenteet ja laaja valikoima palveluja, ei voida saavuttaa jäsenvaltioiden toimenpitein hallitusti, yhdenmukaisesti ja nopeasti, vaan se voidaan saavuttaa paremmin yhteisön toimin [EY:n] perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun

toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Kyseisessä artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tämän asetuksen säännöksissä ei ylitetä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen. Säännösten antamisella ei rajoiteta yhteisön oikeuden mukaisia kansallisia säännöksiä, joissa säädetään tätä yksityiskohtaisemmista toimenpiteistä – –

(15) Tällä asetuksella täydennetään televiestintäalan sääntelypuitteita, erityisesti direktiivejä 97/33/EY ja 98/10/EY. – –”

4 Tämän asetuksen 1 artiklan, jonka otsikko on ”Tarkoitus ja soveltamisala”, sanamuoto on seuraava:

”1. Tällä asetuksella on tarkoitus tehostaa kilpailua ja kannustaa teknologiseen innovointiin tilaajayhteysmarkkinoilla säätämällä yhdenmukaisista edellytyksistä tilaajayhteyksien eriytetylle tarjoamiselle, millä edistetään kilpailuun perustuvaa monien erilaisten sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamista.

2. Tätä asetusta sovelletaan 2 artiklan a alakohdassa tarkoitettujen ilmoitettujen operaattoreiden tilaajayhteyksien ja liitännäispalvelujen eriytettyyn tarjoamiseen.

– –

4. Tällä asetuksella ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeuksia pitää voimassa tai ottaa käyttöön yhteisön oikeuden mukaisia toimenpiteitä, jotka sisältävät yksityiskohtaisempia säännöksiä kuin tässä asetuksessa olevat ja/tai [jotka jäävät] tämän asetuksen

soveltamisalan ulkopuolell[e], muun muassa muuntyyppisten tilaajayhteysinfrastruktuurien käyttöoikeuden osalta.”

5 Mainitun asetuksen 2 artiklan nojalla tarkoitetaan

”a) ’ilmoitetulla operaattorilla’ kiinteän yleisen puhelinverkon operaattoreita, jotka jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen on nimennyt merkittävässä markkina-asemassa oleviksi kiinteiden yleisten puhelinverkkojen tarjoamisessa direktiivin 97/33/EY liitteessä I olevan 1 osan tai direktiivin 98/10/EY mukaisesti;

b) ’käyttöoikeuden saaneella’ kolmatta osapuolta, jolle on myönnetty direktiivin 97/13/EY – – mukainen asianmukainen valtuutus tai jolla on lupa tarjota viestintäpalveluja kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja jolle voidaan myöntää tilaajayhteyksien eriytetty käyttöoikeus;

c) ’tilaajayhteydellä’ kierrettyjä metallisia parijohtoja, jotka yhdistävät tilaajan tiloissa olevan verkon liityntäpisteen ristikytkentätelineeseen tai vastaavaan kiinteän yleisen puhelinverkon verkkoelementtiin;

– –”

6 Asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa, jonka otsikko on ”Eriytetyn käyttöoikeuden tarjonta”, säädetään seuraavaa:

”2. Ilmoitettujen operaattoreiden on toteutettava 31 päivästä joulukuuta 2000 alkaen käyttöoikeuden saaneiden kohtuulliset pyynnöt saada eriytetty oikeus käyttää tilaajayhteyksiä ja liitännäispalveluja avoimin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Pyynnöistä voidaan kieltäytyä vain tekniseen toteutettavuuteen tai verkon toimintakyvyn ylläpitotarpeeseen liittyvien objektiivisten kriteereiden perusteella. Kun käyttöoikeus evätään, vahinkoa kärsinyt voi käynnistää asiassa 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun riitojen ratkaisumenettelyn. Ilmoitettujen operaattorien on tarjottava käyttöoikeuden saaneille vastaavia toimintoja samoin ehdoin ja samassa aikataulussa kuin ne tarjoavat omille yksiköilleen tai osakkuusyrityksilleen.

3. Ilmoitettujen operaattorien on veloitettava tilaajayhteyksien ja liitännäispalvelujen eriytetyn tarjonnan kustannuslähtöisyyteen perustuvat hinnat, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 4 artiklan 4 kohdan soveltamista.”

7 Tämän asetuksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Kansallisten sääntelyviranomaisten valvonta”, säädetään seuraavaa:

”1. Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden hinnoittelu edistää tervettä ja kestävää kilpailua.

2. Kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oikeus:

a) vaatia, kun tämä on perusteltua, tekemään muutoksia tilaajayhteyksien ja liitännäispalvelujen eriytetyn käyttöoikeuden viitetarjoukseen, hinnoittelu mukaan lukien; ja

b) vaatia ilmoitettuja operaattoreita toimittamaan tämän asetuksen täytäntöönpanon kannalta merkityksellisiä tietoja.

3. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat, kun tämä on perusteltua, puuttua asiaan omasta aloitteestaan varmistaakseen, ettei ketään syrjitä, sekä varmistaakseen terveen kilpailun, taloudellisen tehokkuuden ja mahdollisimman suuren hyödyn käyttäjille.

4. Kun kansalliset sääntelyviranomaiset katsovat tilaajayhteysmarkkinoilla olevan riittävästi kilpailua, niiden on vapautettava ilmoitetut operaattorit 3 artiklan 3 kohdassa säädetystä velvoitteesta vahvistaa hinnat kustannuslähtöisesti.

5. Tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä koskevissa yritysten välisissä riidoissa on sovellettava direktiivin 97/33/EY mukaisia kansallisia riitojen ratkaisumenettelyjä, ja riidat on käsiteltävä nopeasti, oikeudenmukaisesti ja avoimesti.”

Vanha televiestinnän alalla sovellettu säännöstö (jäljempänä vanha säännöstö)

– Direktiivi 90/387/ETY

8 Telepalvelujen sisämarkkinoiden toteuttamisesta saamalla aikaan avoimen verkon tarjoaminen 28.6.1990 annettu neuvoston direktiivi 90/387/ETY (EYVL L 192, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 6.10.1997 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 97/51/EY (EYVL L 295, s. 23; jäljempänä direktiivi 90/387),

jota sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, koskee sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan niiden ehtojen yhdenmukaistamista, jotka koskevat vapaata ja tehokasta liittymistä yleisiin televerkkoihin ja verkkojen käyttöä sekä soveltuvin osin yleisiä telepalveluja.

9 Tämän direktiivin 2 artiklan 8 kohdan mukaan ”avoimen verkon tarjoamisen ehdoilla” tarkoitetaan seuraavaa:

”– – ehtoja, jotka koskevat avointa ja tehokasta pääsyä yleisiin televerkkoihin ja tarvittaessa yleisiin telepalveluihin ja näiden verkkojen ja palvelujen tehokasta käyttöä.

Rajoittamatta ehtojen soveltamista tapauskohtaisesti, näihin ehtoihin voi sisältyä yhdenmukaistettuja ehtoja, jotka koskevat:

– teknisiä rajapintoja, mukaan lukien tarvittaessa verkon liityntäpisteiden määrittely ja toteutus,

– käyttöehtoja,

– tariffiperiaatteita ja

– taajuuksien ja numeroiden/osoitteiden/nimien käyttöä tarpeen mukaan, liitteen viitekehityksen mukaisesti”.

10 Direktiivin 90/387 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Avoimen verkon tarjoamisen ehtojen on oltava seuraavien perusperiaatteiden mukaisia:

– ehtojen on perustuttava puolueettomiin perusteisiin;

– ehtojen on oltava selkeät, ja ne on julkistettava asianmukaisesti;

– yhteisön oikeuden mukaisesti ehdoissa on taattava yhdenvertaiset mahdollisuudet verkkoon pääsyyn, eivätkä ehdot saa olla syrjiviä.”

11 Mainitun direktiivin 5 a artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kansallisella tasolla asianmukaisella järjestelmällä varmistettava asianosaisten oikeus hakea riippumattomasta toimielimestä muutosta kansallisen sääntelyviranomaisen päätöksistä.”

12 Direktiiviin 90/387 sisältyy liite, jonka otsikko on ”Viitekehys avoimen verkon tarjoamisen soveltamiseksi” ja jonka 3 kohdassa, joka koskee yhdenmukaistettuja tariffiperiaatteita, säädetään seuraavaa:

”Tariffiperiaatteiden on oltava yhdenmukaisia 3 artiklan 1 kohdassa annettujen periaatteiden kanssa.

Nämä periaatteet edellyttävät erityisesti, että

– tariffien on perustuttava puolueettomiin arviointiperusteisiin ja siihen saakka, kunnes kilpailulla kyetään tosiasiallisesti pitämään käyttäjille tarjottavat hinnat alhaalla, niiden on oltava periaatteessa kustannussuuntautuneita edellyttäen, että todellisen tariffitason määrääminen kuuluu edelleen kansallisen lainsäädännön alaan eikä siinä noudateta avoimen verkon tarjoamisen ehtoja. Kun jonkin organisaation markkina-asema ei enää ole merkittävä asianomaisilla markkinoilla, toimivaltainen kansallinen sääntelyviranomainen voi olla ottamatta huomioon kustannussuuntautuneisuuden vaatimuksen. Yhtenä päämääränä olisi oltava tehokkaiden tariffiperiaatteiden määrittely koko yhteisön alueelle samalla, kun huolehditaan siitä, että yleinen palvelu on kaikkien saatavilla,

– tariffien on oltava selkeät ja asianmukaisesti julkaistut,

– milloin se on teknisesti mahdollista, tariffien on oltava tarpeeksi eriteltyjä perustamissopimuksen kilpailumääräysten mukaisesti, jotta käyttäjillä olisi mahdollisuus valita palvelujen eri osien välillä. Erityisesti on huomattava, että tiettyjen

lisäpalvelujen tarjoamisen käyttöön otetuista lisäominaisuuksista olisi yleensä veloitettava palveluun sisältyvistä ominaisuuksista ja itse siirrosta erillisinä;

– tariffit eivät saa olla syrjiviä, ja niissä on taattava tasavertainen kohtelu lukuun ottamatta yhteisön lainsäädännön mukaisia rajoituksia.

Kaikkien verkkojen tai palvelujen liittymismaksujen on oltava edellä mainittujen periaatteiden ja perustamissopimuksen kilpailumääräysten mukaisia, ja niissä on otettava huomioon periaate käytettyjen resurssien kokonaiskustannusten oikeudenmukaisesta jakamisesta sekä tarve saada kohtuullinen tuotto tehdyille investoinneille ja tarvittaessa yleispalvelun rahoitus yhteenliitettävyydestä annetun direktiivin – – mukaisesti.

Etenkin huippuaikojen runsaan liikenteen ja hiljaisten aikojen vähäisen liikenteen huomioon ottamiseksi tariffit voivat olla erisuuruisia, jos erisuuruiset tariffit ovat kaupallisesti perusteltuja eivätkä ole ristiriidassa yllä mainittujen periaatteiden kanssa.”

– Direktiivi 97/33/EY

13 Televiestinnän yhteenliittämisestä soveltaen avoimen verkon tarjoamisen (ONP) periaatteita yleispalvelun ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi 30.6.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/33/EY (EYVL L 199, s. 32), jota

sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”yhteenliittämisen hinnoittelu on avaintekijä määritettäessä kilpailun rakennetta ja voimakkuutta siirryttäessä vapaisiin markkinoihin; merkittävässä markkina-asemassa olevien organisaatioiden on pystyttävä osoittamaan, että niiden yhteenliittämismaksut perustuvat tasapuolisiin perusteisiin, noudattavat avoimuuden ja kustannuksiin suhteuttamisen periaatteita ja ovat riittävän eriytettyjä tarjottavien verkko- ja palveluosatekijöiden osalta; julkaisemalla luettelo yhteenliittämispalveluista, -maksuista, -ehdoista ja -edellytyksistä lisätään edellytyksenä olevaa avoimuutta ja syrjimättömyyttä; yhteenliitettyjen palvelujen veloituksessa pitäisi voida käyttää joustavaa veloitusta, kapasiteettiin perustuva veloitus mukaan lukien; maksujen olisi oltava tasolla, joka edistää tuottavuutta ja rohkaisee tehokasta ja jatkuvaa markkinoille pääsyä, eikä se saa alittaa rajaa, joka lasketaan käyttämällä pitkän aikavälin lisäkustannuksia ja todellisiin kustannuksiin perustuvia kustannusluokittelua ja kohdistamismenetelmiä, eikä myöskään ylittää kyseessä olevan yhteenliittämisen tarjoamisesta aiheutuvien erillisten kustannusten muodostamaa rajaa; avointen ja kilpailulle avointen markkinoiden nopeaa kehittymistä edistävät sellaiset yhteenliittämismaksut, jotka perustuvat hintatasoon, joka on läheisesti sidoksissa yhteenliittämisen tarjoamiseen pitkällä aikavälillä liittyviin lisäkustannuksiin”.

14 Direktiivin 97/33 1 artiklan mukaan tällä direktiivillä annetaan säädöspuitteet Euroopan yhteisön televerkkojen yhteenliittämisen ja erityisesti palvelujen yhteentoimivuuden turvaamiseksi ja yleispalvelujen tarjoamisen varmistamiseksi avoimilla ja kilpailulle avoimilla markkinoilla.

15 Tämän direktiivin 2 artiklan mukaan ”yhteenliittämisellä” tarkoitetaan saman tai toisen organisaation käyttämien televerkkojen fyysistä ja loogista yhteenliittämistä, jotta yhden organisaation käyttäjät voivat olla yhteydessä saman tai toisen organisaation käyttäjien kanssa tai käyttää toisen organisaation tarjoamia palveluja.

16 Mainitun direktiivin 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhteenliittämismaksujen ja kustannuslaskentajärjestelmien periaatteet”, säädetään seuraavaa:

”– –

2. Yhteenliittämismaksuissa noudatetaan avoimuuden ja kustannuksiin suhteuttamisen periaatetta. Sen organisaation, joka tarjoaa liittymistä palveluihinsa, on todistettava, että maksut perustuvat todellisiin kustannuksiin sisältäen kohtuullisen tuoton investointeihin nähden. – –

3. Kansallisten sääntelyviranomaisten on huolehdittava yhteenliittämisen viitetarjouksen julkaisemisesta 14 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Yhteenliittämisen viitetarjoukseen on sisällyttävä kuvaus yhteenliittämistarjouksen sisällöstä eriteltynä markkinoiden tarpeiden mukaisiin osiin sekä asiaan liittyvistä ehdoista ja edellytyksistä tariffit mukaan lukien.

Yhteenliittämiselle voidaan vahvistaa erilaisia tariffeja, ehtoja ja edellytyksiä eri organisaatioryhmille, joilla on oikeus tarjota verkkoja ja palveluja, jos tällaiset erot voidaan puolueettomasti perustella tarjottavan yhteenliittämisen ja/tai asianomaisten kansallisten lupien myöntämistä koskevien edellytysten perusteella. Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että tällaiset erot eivät johda kilpailun vääristymiseen ja erityisesti että organisaatio soveltaa asianmukaisia yhteenliittämistariffeja, -ehtoja ja -edellytyksiä tarjotessaan yhteenliittämistä omiin palveluihinsa tai sen tytäryhtiöiden tai kumppaneiden palveluihin. – –

Kansallisella sääntelyviranomaisella on oltava mahdollisuus tehdä muutoksia yhteenliittämisen viitetarjoukseen, silloin kun se on perusteltua.

Liitteessä IV annetaan esimerkkejä osatekijöistä, joita voidaan käyttää yhteenliittämismaksujen, tariffirakenteiden ja tariffien osatekijöiden yksityiskohtien jatkosuunnittelussa. Jos organisaatio tekee muutoksia julkaistuun yhteenliittämisen viitetarjoukseen, kansallisen sääntelyviranomaisen vaatimat muutokset voivat vaikuttaa taannehtivasti muutospäivämäärästä lähtien.

– –

5. Komission on laadittava – – suositukset, jotka koskevat kustannuslaskentamenetelmiä ja erillistä kirjanpitoa yhteenliittämisessä. Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että asianomaisten organisaatioiden käyttämät kustannuslaskentamenetelmät soveltuvat tämän artiklan vaatimusten toteuttamiseen ja että niistä laaditaan riittävän yksityiskohtaiset asiakirjat liitteen V mukaisesti.

Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että kustannuslaskentamenetelmän kuvaus, josta käyvät ilmi tärkeimmät kustannusluokat ja yhteenliittämistä koskevassa kustannusluokittelussa käytettävät säännöt, on pyynnöstä käytettävissä. Kustannuslaskentamenetelmän noudattamista tarkastaa kansallinen sääntelyviranomainen tai muu toimivaltainen elin, joka on riippumaton teleorganisaatiosta ja kansallisen sääntelyviranomaisen hyväksymä. Noudattamista koskeva lausunto julkaistaan vuosittain.

– –”

17 Direktiivin 97/33 liitteessä IV, jonka otsikko on ”Esimerkkiluettelo yhteenliittämismaksujen osatekijöistä”, säädetään seuraavaa:

”’Yhteenliittämismaksuilla’ tarkoitetaan yhteenliitettyjen osapuolten maksettavaksi tulevia todellisia maksuja.

’Tariffirakenteella’ tarkoitetaan pääluokkia, joihin yhteenliittämismaksut on jaettu, esimerkiksi:

– fyysisen yhteenliittymisen toteutuksen kattamiseksi tarkoitetut maksut, jotka perustuvat pyydetyn yhteenliittämisen tarjoamisesta aiheutuviin kustannuksiin (esim. tietyt laitteet ja resurssit, yhteensopivuustestaus),

– laitteiden ja resurssien jatkuvan käytön kattamiseksi tarkoitetut vuokrat (yhteyden ylläpito jne.),

– muuttuvat maksut liitännäis- ja lisäpalveluista (esimerkiksi puhelinluettelopalvelujen käyttöoikeus, operaattoripalvelut, datan keruu, veloitus, laskutus, kytkentäiset ja kehittyneet palvelut, jne.),

– liikennemaksut liikenteen ohjaamisesta yhteenliitettyyn verkkoon ja siitä ulospäin (esim. kytkentä- ja datasiirtokustannukset); nämä maksut voivat perustua minuuttiveloitukseen ja/tai tarvittavaan ylimääräiseen verkkokapasiteettiin.

Tariffin osatekijöillä tarkoitetaan yksittäishintoja, jotka on vahvistettu kullekin yhteenliitetyn osapuolen käyttöön tarjotulle verkon osalle tai toiminnalle.

Yhteenliittämistariffeissa ja -maksuissa on noudatettava kustannuksiin suhteuttamisen ja avoimuuden periaatteita 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

_ _”

18 Direktiivin 97/33 liitteessä V, jonka otsikko on ”Yhteenliittämisen kustannuslaskentajärjestelmät”, annetaan esimerkkejä joistakin osatekijöistä, jotka voivat kuulua edellä mainittuun kustannuslaskentajärjestelmään. Tässä liitteessä säädetään seuraavaa:

”Direktiivin 7 artiklan 5 kohdassa vaaditaan yksityiskohtaisia tietoja kustannuslaskentajärjestelmästä, ja jäljempänä olevassa luettelossa annetaan esimerkkejä joistakin osatekijöistä, jotka voivat kuulua tällaiseen kustannuslaskentajärjestelmään.

Kyseisten tietojen julkaisemisen tarkoituksena on varmistaa yhteenliittämismaksujen laskennan avoimuus, jotta muut markkinatoimijat voivat varmistua siitä, että maksut on laskettu tasapuolisesti ja oikein.

Kansallisen sääntelyviranomaisen ja niiden organisaatioiden, joita asia koskee, olisi otettava huomioon tämä tavoite, kun päätetään siitä, kuinka yksityiskohtaisia tietoja julkaistaan.

Jäljempänä olevassa luettelossa ilmoitetaan julkistettaviin tietoihin sisällytettävät tiedot.

1. Käytettävät standardikustannukset

esimerkiksi täysimääräisesti kohdennetut kustannukset, pitkän aikavälin keskimääräiset lisäkustannukset, rajakustannukset, erilliskustannukset, sidotut välittömät kustannukset jne.

mukaan lukien käytettävä kustannusperuste tai -perusteet, eli

hankintakustannukset (, jotka perustuvat laitteistoista ja järjestelmistä aiheutuneisiin tosiasiallisiin kustannuksiin) tai ennakoidut kustannukset (, jotka perustuvat laitteistojen tai järjestelmien arvioituihin jälleenhankintakustannuksiin).

2. Yhteenliittämistariffiin sisältyvät osakustannukset

Niiden eri osakustannusten yksilöinti, katetuotto mukaan lukien, jotka yhdessä muodostavat yhteenliittämismaksun.

3. Kustannusluokitteluaste ja -menetelmät, erityisesti yhteiskustannusten kirjaaminen

Yksityiskohtaiset tiedot siitä, missä määrin välittömät kustannukset on analysoitu, sekä siitä, missä määrin ja mitä menetelmää käyttäen yhteiskustannukset on sisällytetty yhteenliittämismaksuihin.

4. Kirjanpitokäytännöt

eli kustannusten kirjaamisessa käytetyt kirjanpitokäytännöt, joihin sisältyy

– aikataulu käyttöomaisuuden pääluokkia (esimerkiksi tontit, rakennukset ja laitteet) koskeville poistoille,

– muiden suurehkojen kustannuserien kirjaaminen vähentämällä tuotosta pääomakustannukset (esimerkiksi tietokoneohjelmistot ja -järjestelmät, tutkimus- ja kehittämismenot, yrityskehitys, suora ja välillinen rakentaminen, korjaus- ja ylläpitokulut, rahoituskulut jne.)

– –”

– Direktiivi 98/10/EY

19 Avoimen verkon tarjoamisen (ONP) soveltamisesta puhelintoimintaan ja teleyleispalvelusta kilpailuympäristössä 26.2.1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/10/EY (EYVL L 101, s. 24), jota sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaan niiden ehtojen yhdenmukaistaminen, joilla säädellään vapaata ja tehokasta pääsyä kiinteisiin yleisiin puhelinverkkoihin ja kiinteisiin yleisiin puhelinpalveluihin, sekä niiden käyttöehtojen yhdenmukaistaminen avoimen verkon tarjoamisen yleisten periaatteiden mukaisesti avoimilla ja kilpailulle avoimilla markkinoilla.

20 Mainitun direktiivin 17 artiklassa, jonka otsikko on ”Tariffiperiaatteet”, säädetään seuraavaa:

”– –

2. Kiinteän yleisen puhelinverkon ja kiinteiden yleisten puhelinpalvelujen käyttötariffien on oltava direktiivin 90/387/ETY liitteessä –– esitettyjen kustannuksiin suhteuttamisen perusperiaatteiden mukaiset.

3. Kiinteään yleiseen puhelinverkkoon pääsyyn ja sen käyttöön liittyvien tariffien on oltava riippumattomia käyttäjien käyttämän sovelluksen tyypistä, paitsi jos sovellus edellyttää erilaisia palveluja tai toiminteita, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteenliittämisestä annetun direktiivin 97/33/EY 7 artiklan 3 kohdan soveltamista.

– –”

21 Direktiivin 98/10 18 artiklan, jonka otsikko on ”Kustannuslaskennan periaatteet”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos organisaatio on velvollinen noudattamaan tariffeissaan 17 artiklan mukaista kustannuksiin suhteuttamisen periaatetta, organisaatiossa käytetään 17 artiklan täytäntöönpanoon soveltuvaa kustannuslaskentajärjestelmää ja organisaatiosta riippumaton toimivaltainen elin tarkistaa, että järjestelmiä noudatetaan. Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että vuosittain julkaistaan lausunto vaatimustenmukaisuudesta.

2. Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että ne saavat pyynnöstä 1 kohdassa tarkoitettujen kustannuslaskentajärjestelmien kuvauksen, josta käyvät ilmi kustannusten pääluokat sekä säännöt, joiden mukaisesti kustannuksia kohdennetaan puheensiirtopalveluille. Kansallisten sääntelyviranomaisten on pyydettäessä annettava komissiolle tietoja kyseisten organisaatioiden käyttämistä kustannuslaskentajärjestelmistä.”

– Suositus 98/195/EY

22 Komissio antoi 8.1.1998 yhteenliittämisestä vapautetuilla telemarkkinoilla (Osa 1: Yhteenliittämisen hinnoittelu) suosituksen 98/195/EY (EYVL L 73, s. 42).

– Suositus 98/322/EY

23 Komissio antoi 8.4.1998 direktiivin 97/33 7 artiklan 5 kohdan nojalla yhteenliittämisestä vapautetuilla telemarkkinoilla (Osa 2 – Erillinen kirjanpito ja kustannuslaskenta) suosituksen 98/322/EY (EYVL L 141, s. 6).

– Suositus 2000/417/EY

24 Komissio antoi 25.5.2000 tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta ja kilpailun mahdollistamisesta kaikessa sähköisessä viestinnässä mukaan lukien laajakaistamultimedia ja nopea Internet suosituksen 2000/417/EY (EYVL L 156, s. 44).

– Tilaajayhteyksien eriytettyä tarjontaa koskeva tiedonanto

25 Komissio julkaisi 23.9.2000 tiedonannon 2000/C 272/10 ”Tilaajayhteyksien eriytetty tarjonta: Kilpailun mahdollistaminen kaikessa sähköisessä viestinnässä, mukaan luettuina laajakaistamultimedia ja nopea Internet”.

Uusi säännöstö

26 Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 7.3.2002 sähköiseen viestintään sovellettavasta uudesta säännöstöstä neljä direktiiviä eli sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen käyttöoikeuksista ja yhteenliittämisestä (käyttöoikeusdirektiivi) direktiivin 2002/19/EY (EYVL L 108, s. 7); sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja koskevista valtuutuksista (valtuutusdirektiivi) direktiivin 2002/20/EY

(EYVL L 108, s. 21); sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä (puitedirektiivi) direktiivin 2002/21/EY (EYVL L 108, s. 33) ja yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla (yleispalveludirektiivi) direktiivin 2002/22/EY (EYVL L 108, s. 51).

27 Direktiivin 2002/21 26 artiklalla ja 28 artiklan 1 kohdan toisella alakohdalla kumotaan muun muassa direktiivit 90/387, 97/33 ja 98/10 25.7.2003 lukien.

28 Direktiivien 2002/19 ja 2002/20 19 artiklan, direktiivin 2002/21 29 artiklan ja direktiivin 2002/22 39 artiklan mukaan mainitut direktiivit tulevat voimaan päivänä, jona ne julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, eli 24.4.2002.

Kansallinen säännöstö

Televiestintälaki

29 Televiestintälain, joka on annettu 25.7.1996 (Telekommunikationsgesetz) (BGBl. 1996 I, s. 1120; jäljempänä vuoden 1996 TKG), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, 24 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tariffien on perustuttava tehokkaan palvelutuotannon tosiasiallisiin kustannuksiin, niiden on vastattava 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä. – –

2. Tariffit eivät saa

1) sisältää lisiä, joita asianomaisilla televiestintämarkkinoilla toimiva tarjoaja voi ottaa käyttöön ainoastaan kilpailunrajoitusten estämisestä annetun lain 19 §:n mukaisen määräävän markkina-aseman perusteella;

2) sisältää vähennyksiä, joilla rajoitetaan muiden yritysten kilpailumahdollisuuksia televiestintämarkkinoilla tai

3) antaa joillekin operaattoreille etuja sellaisiin toisiin operaattoreihin nähden, jotka käyttävät vastaavia tai samankaltaisia televiestintäpalveluja kyseisillä televiestintämarkkinoilla,

ellei tähän osoiteta olevan objektiivisesti perusteltua syytä.”

30 Vuoden 1996 TKG:n 27 §:n 1 momentissa säädetään, että kansallinen sääntelyviranomainen hyväksyy hinnat joko tehokkaan palvelutuotannon kustannusten perusteella kunkin palvelusuoritteen yhteydessä tai viranomaisten itsensä vahvistaman palvelukorista suoritettavien tariffien keskimääräisen kehityksen perusteella. Kyseisen pykälän 4 momentissa annetaan liittohallitukselle valtuudet täsmentää asetuksin lupalajeja koskevaa järjestelyä ja vahvistaa perusteet, joiden mukaan sääntelyviranomaisen on päätettävä, mitä mainitun pykälän 1 momentissa mainituista menettelyistä sovelletaan.

Viestintämaksujen sääntelystä annettu asetus

31 Televiestintämaksujen sääntelystä 1.10.1996 annettu asetus (Telekommunikations-Entgeltregulierungsverordnung) (BGBl. 1996 I, s. 1492; jäljempänä TEntgV) sisältää muun muassa seuraavat säännökset:

”2 §

1. [Vuoden 1996 TKG:n] 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun tariffien hyväksymistä koskevan pyynnön esittäneen yrityksen on esitettävä kunkin palvelun osalta seuraavat asiakirjat:

1) yksityiskohtainen kuvaus palvelusta, mukaan lukien tiedot sen laadusta, sekä luonnos yleisistä sopimusehdoista,

2) tiedot viiden edeltävän vuoden aikana toteutuneesta liikevaihdosta sekä hakemuksen esittämisvuoden ja neljän seuraavan vuoden ennakoidusta liikevaihdosta,

3) tiedot myyntimääristä ja mahdollisuuksien mukaan kysynnän hintajoustosta 2 kohdassa tarkoitetun ajanjakson osalta,

4) tiedot 2 momentissa tarkoitettujen eri kustannusten kehityksestä (kulutositteet) ja muuttuvien kulujen jälkeen jäävän katteen kehityksestä 2 kohdassa tarkoitetun ajanjakson osalta,

5) tiedot asiakaskunnalle koituvista taloudellisista vaikutuksista erityisesti yksityisten asiakkaiden ja liikeasiakkaiden kysynnän rakenteen kannalta sekä niiden kilpailijoiden kannalta, jotka saavat palvelun ennakkopalveluna, ja

6) mikäli tariffit poikkeavat toisistaan, tiedot tariffien poikkeamista asianomaisille käyttäjäryhmille aiheutuvista vaikutuksista sekä objektiiviset perustelut suunnitelluille poikkeamille.

2. Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetut kulutositteet sisältävät kustannukset, jotka ovat välittömästi kohdistettavissa palveluun (suorat kustannukset), ja kustannukset, joita ei voida välittömästi kohdentaa palveluun (yleiskustannukset). Yleiskustannusten osalta on ilmoitettava ja selvitettävä, miten ne kohdennetaan eri palveluille. Hakijayrityksen on otettava yleiskustannusten kohdentamisessa huomioon perusteet, joista säädetään telepalvelujen sisämarkkinoiden toteuttamisesta saamalla aikaan avoimen verkon tarjoaminen 28.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/387/ETY – – 6 artiklan nojalla annetuissa neuvoston direktiiveissä. Ensimmäisen virkkeen mukaisissa kulutositteissa on lisäksi täsmennettävä

1) kustannusten arviointimenetelmä,

2) henkilöstökulujen, poistojen, sijoitetun pääoman rahoituskulujen ja materiaalikulujen määrä,

3) viiteaikana suunniteltu ja toteutunut kapasiteetin käyttö ja

4) kustannuslaskelman perustana olevat panostukset palveluun mukaan lukien siihen liittyvät hinnat, erityisesti palvelun tarjoamiseen käytetyt julkisen televiestintäverkon osat ja näiden osien käyttökustannukset.

3. Kansallinen sääntelyviranomainen voi hylätä sellaisen yrityksen tariffien hyväksymistä koskevan hakemuksen, joka ei esitä kaikkia 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja.

3 §

1. [Kansallisen sääntelyviranomaisen] on tutkittava hakijayrityksen esittämät todisteet sen selvittämiseksi, määräytyvätkö hakemuksen kohteena olevat tariffit 2 momentissa tarkoitetun tehokkaan palvelutuotannon kustannusten mukaan.

2. Tehokkaan palvelutuotannon kustannukset lasketaan palvelusuorituksesta aiheutuvien pitkäaikaisten lisäkustannusten ja palvelusuoritusten määrästä riippumattomia yleiskuluja varten varatun kohtuullisen lisän perusteella, mihin sisältyy kussakin tapauksessa kohtuullinen korko sijoitetulle pääomalle siltä osin kuin nämä kustannukset ovat palvelun suorittamisen kannalta tarpeen.

3. [Kansallisen sääntelyviranomaisen] on 1 momentissa säädetyn tositteiden tutkimisen yhteydessä lisäksi käytettävä erityisesti vertailukohtana sellaisten yritysten hintoja ja kustannuksia, jotka tarjoavat samanlaisia palveluja vastaavilla markkinoilla kilpailutilanteessa. Tällöin on otettava huomioon viitemarkkinoiden erityispiirteet.

4. Jos 2 §:n 2 momentin mukaisesti todennetut kustannukset ylittävät 2 momentin mukaiset tehokkaan palvelutuotannon kustannukset, niitä pidetään kuluina, jotka eivät ole välttämättömiä tehokkaalle palvelutuotannolle. Nämä kulut ja muut palvelun kannalta neutraalit kulut otetaan tariffeja hyväksyttäessä huomioon ainoastaan siltä osin ja niin kauan kuin tähän on lakisääteinen velvollisuus tai hakijayritys näyttää toteen muun objektiivisen oikeuttamisperusteen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

32 Deutsche Telekom on asetuksessa N:o 2887/2000 tarkoitettu kiinteän yleisen puhelinverkon ilmoitettu operaattori.

33 Arcor, aiemmin Mannesmann Arcor AG & Co, on tässä samassa asetuksessa tarkoitettu käyttöoikeuden saanut, ja tässä ominaisuudessa se tarjoaa loppukäyttäjille muun muassa ISDN-puhelinliittymiä. Näitä liittymiä voidaan kuitenkin käyttää vain, jos Arcorilla on eriytetty käyttöoikeus vastaavaan tilaajayhteyteen Deutsche Telekomin televiestintäverkossa.

34 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, Arcor teki 30.9.1998 Deutsche Telekomin kanssa tämän tilaajayhteyksien eriytettyä käyttöoikeutta koskeneen ensimmäisen sopimuksen.

35 Arcor teki 8.3.1999 komissiolle Deutsche Telekomista EY:n perustamissopimuksen 86 artiklaan (josta on tullut EY 82 artikla) perustuvan kantelun, joka koski Deutche Telekomin paikallisverkkojensa, joihin kuhunkin kuului useita tilaajayhteyksiä, käyttöoikeudesta laskuttamia hintoja.

36 Kansallinen sääntelyviranomainen eli Bundesnetzagentur (liittovaltion sähkö-, kaasu-, televiestintä-, posti- ja rautatieverkkolaitos) hyväksyi 30.3.2001 tekemällään päätöksellä osittain Deutsche Telekomin tilaajayhteyksiensä eriytetystä käyttöoikeudesta perimät tariffit (kuukausittaiset käyttömaksut, kertaluonteiset käyttövalmiusmaksut ja irtisanomismaksut) 1.4.2001 lähtien; näihin tariffeihin kuului useita erihintaisia käyttöoikeusvaihtoehtoja. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan lupa oli kuukausittaisten käyttömaksujen osalta voimassa 31.3.2003 asti, muutoin enintään 31.3.2002 asti.

37 Arcor nosti 30.4.2001 toimivaltaisessa tuomioistuimessa kanteen, jolla se vaati edellä mainitun päätöksen osittaista kumoamista sillä perusteella, että hyväksytyt tariffit ovat liian korkeita. Tältä osin se esitti muun muassa, että tilaajayhteyden investointiarvo on arvioitu virheellisesti soveltamalla analyyttistä kustannusmallia ja annuiteettimallia ja jättämällä huomioimatta muut kustannukset ja kulut. Arcorin mukaan tällä arvioinnilla on mahdollistettu se, että tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden hintaa ei ole laskettu olemassa olevan verkon kustannusten vaan uuden paikallisverkon toteutuksesta aiheutuvien laskennallisten kustannusten perusteella.

38 EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisesta (Asia COMP/C-1/37.451, 37.578, 37.579 – Deutsche Telekom AG) 21.5.2003 tehdyllä komission päätöksellä 2003/707/EY (EYVL L 263, s. 9) Deutsche Telekomille määrättiin 12,6 miljoonan euron sakko EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan a alakohdan rikkomisesta, johon Deutche Telekom oli syyllistynyt perimällä tilaajayhteyksiensä käyttöoikeudesta

kilpailijoiltaan ja niiden loppukäyttäjiltä kohtuuttomia kuukausimaksuja ja kertaluonteisia maksuja ja näin estämällä merkittävästi kilpailua tilaajayhteyksien käyttöoikeuksien markkinoilla.

39 Näissä olosuhteissa Verwaltungsgericht Köln on päättänyt lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohta ymmärrettävä niin, että asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdan mukainen kustannuslähtöisyyden edellytys on siinä mielessä vähimmäisvaatimus, että jäsenvaltioiden kansallinen lainsäädäntö ei saa poiketa tästä tasosta käyttöoikeuden saaneen vahingoksi?

2) Kattaako asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu kustannuslähtöisyyden vaatimus myös laskennalliset korot ja laskennalliset poistot?

3) Mikäli toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

a) Onko näiden korkojen ja poistojen laskentaperusteena käyttöomaisuuden jälleenhankinta-arvo arvostusajankohtaan mennessä jo suoritettujen poistojen vähentämisen jälkeen, vai onko laskentaperusteena vain arvostusajankohtana vallinneiden päivänhintojen mukainen jälleenhankinta-arvo?

b) Onko laskennallisten korkojen ja poistojen laskentaperusteena esiin tuodut kustannukset, erityisesti ne, joita ei voida luokitella välittömästi palveluun kuuluviksi (yleiskulut), joka tapauksessa näytettävä toteen ilmoitetun operaattorin ymmärrettävien kulutositteiden avulla?

c) Jos [kolmannen kysymyksen b alakohtaan] vastataan kokonaan tai osittain kieltävästi:

Voidaanko kustannukset näyttää toteen tämän sijaan analyyttisen kustannusmallin avulla tapahtuvalla arvostuksella?

Mitkä menettelylliset tai muut sisällölliset vaatimukset tämän arvostusvaihtoehdon on täytettävä?

d) Onko kansallisilla sääntelyviranomaisilla asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 1–3 kohdan mukaisten valtuuksiensa perusteella kustannuslähtöisyyttä tutkiessaan 'harkintavaltaa', joka on vain rajoitetusti tuomioistuinten valvottavissa?

e) Jos [kolmannen kysymyksen d alakohtaan] vastataan myöntävästi:

Koskeeko tämä harkintavalta erityisesti myös kustannuslaskentamenetelmää sekä soveltuvien laskennallisten korkojen (vieraalle pääomalle ja/tai omalle pääomalle) määrittämistä ja asianmukaisen poistoajan määrittämistä?

Mitkä ovat tämän harkintavallan rajat?

f) Pyritäänkö kustannuslähtöisyyden vaatimuksilla suojelemaan ainakin myös kilpailijoiden oikeuksia käyttöoikeuden saaneina sillä seurauksella, että nämä kilpailijat voivat vaatia oikeussuojaa sellaisia käyttöoikeusmaksuja vastaan, jotka eivät ole kustannuslähtöisyyteen perustuvia?

g) Vastaako ilmoitettu operaattori näytön puuttumisesta (todistustaakka), jos kustannuksia ei voida asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan mukaisessa valvontamenettelyssä tai sen jatkona olevassa tuomioistuinmenettelyssä kokonaan tai osittain näyttää toteen?

h) Jos [kolmannen kysymyksen f ja g alakohtaan] vastataan myöntävästi:

Onko ilmoitetulla operaattorilla todistustaakka kustannuslähtöisyyden osalta myös silloin, kun kilpailija käyttöoikeuden saaneena valittaa sääntelyviranomaisen kansallisen lainsäädännön nojalla antamasta tariffeja koskevasta hyväksynnästä sillä perusteella, että hyväksytyt käyttöoikeusmaksut ovat puuttuvan kustannuslähtöisyyden vuoksi liian korkeat?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

40 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää joukolla kysymyksiä yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan useita asetuksen N:o 2887/2000 säännöksiä ja etenkin säännöksiä, jotka koskevat tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

41 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, esitetyillä kysymyksillä nostetaan esiin neljä erillistä ongelmakenttää.

42 Ensimmäinen liittyy tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteeseen, sellaisena kuin se on ilmaistuna asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa.

43 Toinen koskee tämän periaatteen soveltamisalaa saman asetuksen 1 artiklan 4 kohdan säännösten perusteella.

44 Kolmas koskee kansallisten sääntelyviranomaisten harkintavaltaa sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

45 Neljäs ja viimeinen koskee menettelyllisiä näkökohtia ja erityisesti tuomioistuinvalvontaa, silloin kun mainittua periaatetta on erityisesti sovellettava.

46 Niinpä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymyksiin on vastattava tällä perusteella.

Toinen kysymys ja kolmannen kysymyksen a–c alakohta, jotka koskevat tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen määritelmää

47 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei pyydä nimenomaisesti määrittelemään tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden ja liitännäispalvelujen tariffien

kustannuslähtöisyyden periaatetta, sellaisena kuin se on ilmaistuna asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa, mutta pyytää yhteisöjen tuomioistuinta ottamaan kantaa toisella kysymyksellään kustannuksiin, jotka on otettava huomioon suhteutettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja, kolmannen kysymyksensä a alakohdalla kustannusten laskentaperusteeseen ja kolmannen kysymyksensä b ja c alakohdalla mainittujen kustannusten toteen näyttämiseen.

48 Ennen kuin vastataan edellä mainittuihin kysymyksiin, on todettava, että asetus N:o 2887/2000 ei sisällä tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen määritelmää.

49 Tämän asetuksen 3 artiklan 3 kohdan sanamuodosta näet ilmenee, että asetuksessa rajoitutaan yleiseen toteamukseen, jonka mukaan ilmoitettujen operaattorien on veloitettava tilaajayhteyksien eriytetyn tarjonnan kustannuslähtöisyyteen perustuvat hinnat.

50 Näin ollen on tutkittava, onko vanhan säännöstön direktiiveissä ja erityisesti direktiiveissä 97/33 ja 98/10, joita sovelletaan pääasiassa ja joita asetuksella N:o 2887/2000 on sen johdanto-osan 15 perustelukappaleen mukaan tarkoitus täydentää, tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta koskevia tietoja.

51 Tältä osin on todettava, että tariffien kustannuslähtöisyyden periaate esiintyy yleisesti useissa vanhan säännöstön direktiiveissä, kuten direktiiveissä 97/33 ja 98/10.

52 Direktiivin 97/33 7 artiklan 2 kohdassa, jossa ei viitata tariffeihin vaan yhteenliittämismaksuihin, todetaan, että näissä maksuissa noudatetaan avoimuuden ja kustannuksiin suhteuttamisen periaatetta.

53 Direktiivin 98/10 17 artiklan 2 kohdassa säädetään osaltaan, että kiinteän yleisen puhelinverkon ja kiinteiden yleisten puhelinpalvelujen käyttötariffien on oltava direktiivin 90/387 liitteessä esitettyjen kustannuksiin suhteuttamisen perusperiaatteiden mukaiset.

54 Tältä osin mainitun liitteen 3 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että tariffien on perustuttava puolueettomiin arviointiperusteisiin ja niiden on oltava periaatteessa kustannussuuntautuneita.

55 On kuitenkin todettava, että lukuun ottamatta joitakin oikeuskäytännössä tehtyjä tiettyjen kustannusten käsitteiden yksittäisiä täsmennyksiä (ks. asia C-146/00, komissio v. Ranska, tuomio 6.12.2001, Kok. 2001, s. I-9767; asia C-109/03, KPN Telecom, tuomio 25.11.2004, Kok. 2004, s. I-11273 ja asia C-438/04, Mobistar, tuomio 13.7.2006, Kok. 2006, s. I-6675), direktiiveillä 97/33 ja 98/10 ei täsmennetä mitenkään tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

56 Edellä esitetystä seuraa, että yhteisön oikeudessa säädetään yleisesti televiestintäalan eri osa-alueilla tariffien tai hintojen kustannuslähtöisyyden periaatteesta täsmentämättä tämän periaatteen sisältöä kullakin kyseessä olevalla alalla eli yhteenliittämisen, puhelinliikenteen ja tilaajayhteyksien alalla.

57 Näin ollen tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen määrittelemiseksi on huomioitava paitsi sen sanamuoto myös sen asiayhteys ja säännöstön, jossa siitä säädetään, tavoitteet.

58 Tältä osin on todettava ensinnäkin, että asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan seitsemännen perustelukappaleen mukaan tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden avulla uudet operaattorit voivat kilpailla ilmoitettujen operaattoreiden kanssa tarjoamalla suurinopeuksisia datansiirtopalveluja jatkuvaa internetyhteyttä ja multimediasovelluksia varten digitaalisen tilaajayhteystekniikan avulla.

59 Lisäksi asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 1 kohdan mukaan tällä asetuksella on tarkoitus tehostaa kilpailua säätämällä yhdenmukaisista edellytyksistä tilaajayhteyksien eriytetylle tarjoamiselle, millä edistetään kilpailuun perustuvaa monien erilaisten sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamista.

60 Mainitussa asetuksessa ei kuitenkaan säädetä tätä varten periaatteesta, jonka mukaan tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffit vahvistettaisiin vapaasti avoimen kilpailun markkinoiden logiikalla tarjonnan ja kysynnän sääntöjen mukaisesti.

61 Kuten asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdan sanamuodosta näet ilmenee, ilmoitettujen operaattorien on veloitettava tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta vapaaseen kilpailuun perustuvien tariffien sijaan ilmoitetulle operaattorille aiheutuneisiin kustannuksiin perustuvat tariffit.

62 Tältä osin on täsmennettävä, että saman asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa täsmennetään, että kun kansalliset sääntelyviranomaiset katsovat tilaajayhteysmarkkinoilla olevan riittävästi kilpailua, niiden on vapautettava ilmoitetut operaattorit velvoitteesta suhteuttaa tariffit kustannuslähtöisesti.

63 Komissio täsmentää samaten tässä merkityksessä suosituksen 2000/417 1 artiklan 6 kohdassa, johon viitataan asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan 13 perustelukappaleessa, että niin pitkään kuin kilpailun taso paikallisliityntäverkossa ei riitä estämään tilaajayhteyksien eriytetyn tarjonnan ylihinnoittelua, on suositeltavaa, että eriytettyjen tilaajayhteyksien tariffeissa noudatetaan kustannuslähtöisyyden periaatetta.

64 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetty tariffiperiaate ei noudata sellaisten avoimeen kilpailuun perustuvien markkinoiden sääntöjä, joita ohjaavat tarjonnan ja kysynnän säännöt. Sitä vastoin tällä periaatteella velvoitetaan ilmoitetut operaattorit veloittamaan tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden kustannuslähtöisyyteen perustuvat tariffit määrätyn jakson ajan siinä tarkoituksessa, että kyseessä olevat markkinat avataan asteittain kilpailulle.

65 Toiseksi asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan 11 perustelukappaleesta, luettuna yhdessä mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdan kanssa, ilmenee, että tilaajayhteyden eriytetyn käyttöoikeuden osalta hinnoittelun on perustuttava kustannuksiin siinä merkityksessä, että hinnoittelusäännöillä olisi varmistettava, että tilaajayhteyden tarjoaja, tässä tapauksessa ilmoitettu operaattori, kuten Deutsche Telekom, pystyy kattamaan tilaajayhteydestä jo aiheutuneet kustannukset.

66 Näistä säännöksistä ilmenee siis, että asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyllä hinnoittelusäännöllä säädetään, että kun ilmoitettu operaattori määrittää tilaajayhteytensä eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja, sen on otettava huomioon määrälliset seikat, jotka liittyvät kustannuksiin, jotka sille on aiheutunut tilaajayhteyksien toteutuksesta.

67 Kolmanneksi ja kuten asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan 11 perustelukappaleesta myös ilmenee, ilmoitetun operaattorin on saatava tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden hinnoittelusta kohtuullista tuottoa paikallisliityntäverkon pitkän ajan kehittämisen ja päivittämisen varmistamiseksi.

68 Näin ollen tilaajayhteyden erityistetyn käyttöoikeuden yhteydessä asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyllä tariffiperiaatteella mahdollistetaan se, että ilmoitettu operaattori kantaa toisilta televiestintäoperaattoreilta korvauksen, jolla se voi vähintään taata paikallisliityntäverkon asianmukaisen toiminnan verkon erityistetyn käyttöoikeuden yhteydessä.

69 Edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa ilmaistu tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaate on ymmärrettävä ilmoitetuille operaattoreille asetetuksi velvoitteeksi, jonka mukaan niiden on avattaessa televiestinnän markkinoita asteittain kilpailulle suhteutettava tariffinsa kustannuksiin, jotka ovat aiheutuneet tilaajayhteyksien toteutuksesta, kuitenkin niin, että niiden on samalla saatava mainittujen tariffien vahvistamisesta kohtuullista tuottoa olemassa olevan televiestintäinfrastruktuurin pitkän ajan kehittämisen ja päivittämisen varmistamiseksi.

Toinen kysymys, joka koskee kustannuksia

70 Alustavasti on todettava, että asetuksessa N:o 2887/2000 ei ole yhtään säännöstä, jossa todettaisiin kustannukset, jotka on otettava huomioon, kun ilmoitettu operaattori esittää tariffeja tilaajayhteyksien eriytetylle käyttöoikeudelle.

71 Kuten erityisesti tämän tuomion 67 kohdassa on todettu, asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan 11 perustelukappaleesta ja 3 artiklan 3 kohdasta, luettuina yhdessä, ilmenee kuitenkin, että ilmoitetun operaattorin on tarjottava tilaajayhteyksien eriytettyä käyttöoikeutta hintaan, joka on suhteutettu paikallisverkon toteutuksesta jo aiheutuneisiin kuluihin, ja varmistettava mainitun verkon taloudellinen kannattavuus perimällään korvauksella.

72 Näistä säännöksistä ilmenee, että tarjotessaan muille televiestintäoperaattoreille tilaajayhteyksiensä eriytettyä käyttöoikeutta ilmoitettu operaattori perii ehdotetuissa tariffeissa erityisesti toteutettujen investointien kustannukset. Näin ollen vahvistettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja on otettava huomioon kustannukset, jotka ovat aiheutuneet ilmoitetulle operaattorille sen paikallisinfrastruktuurin toteutuksesta.

73 Tämä päätelmä vahvistetaan ensinnäkin direktiivin 97/33 liitteellä IV, jossa viitataan esimerkkinä yhteenliittämismaksujen osatekijöihin eli yhteenliitettyjen osapuolten maksettavaksi tuleviin todellisiin maksuihin. Tässä liitteessä mainitaan muun muassa fyysisen yhteenliittymisen toteutuksen kattamiseksi tarkoitetut maksut, laitteiden ja resurssien jatkuvan käytön kattamiseksi tarkoitetut vuokrat, muuttuvat maksut liitännäis- ja lisäpalveluista sekä liikennemaksut.

74 Tässä yhteydessä saman direktiivin liitteeseen V kuuluu toiseksi ja esimerkkinä luettelo kustannuksista, jotka on otettava huomioon vahvistettaessa yhteenliittämismaksuja ja jotka liittyvät toteutettuihin investointeihin, kuten muun muassa laitteistojen tai yhteenliittämisjärjestelmien menoihin perustuvat kustannukset.

75 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, kuuluvatko laskennalliset korot ja poistot kustannuksiin, jotka on otettava huomioon silloin, kun vahvistetaan tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn periaatteen mukaisesti.

76 Vaikka ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin viittaa kysymyksessään yleisesti laskennallisiin korkoihin ja poistoihin, ennakkoratkaisupyynnöstä, pääasian

oikeudenkäynnin asiayhteydestä ja yhteisöjen tuomioistuimessa esitetyistä huomautuksista ilmenee, että on tutkittava lähinnä, kuuluvatko sijoitetun pääoman korot sekä paikallisten televiestintäinfrastruktuurien toteutuksessa käytetyn käyttöomaisuuden poistot tällaisiin kustannuksiin.

77 Sijoitetun pääoman korot ovat kustannuksia, jotka on otettava huomioon vahvistettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn periaatteen mukaisesti. Nämä kustannukset edustavat näet tuloja, joita tästä pääomasta saataisiin, jollei sitä olisi sijoitettu tilaajayhteyksiin.

78 Sama soveltuu lainojen korkoihin, jotka edustavat todellisuudessa velkaantumisen kustannuksia tilaajayhteyksien toteutusta varten tehtyjen investointien yhteydessä.

79 Paikallisverkon toteutuksessa käytetyn käyttöomaisuuden poistoista on todettava, että näiden poistojen huomioon ottamisella mahdollistetaan tämän käyttöomaisuuden käyvän arvon alentuminen, ja ne ovat ilmoitetulle operaattorille aiheutunut kustannus.

80 Tältä osin on täsmennettävä, että mainitut poistot liittyvät investointeihin, jotka ilmoitettu operaattori on tehnyt tilaajayhteyksien toteutusta varten, ja niinpä ne kuuluvat käyttökustannuksiin, jotka on otettava huomioon asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn tariffiperiaatteen mukaisesti.

81 Tämä toteamus vahvistetaan lisäksi direktiivin 97/33 liitteellä V, jossa säädetään, että osatekijöihin, jotka voivat kuulua kustannuslaskentajärjestelmään, kuuluvat muun muassa kustannusten kirjaamisessa käytetyt kirjanpitokäytännöt, joihin sisältyy aikataulu käyttöomaisuuden pääluokkia koskeville poistoille.

82 Vastaavasti myös suosituksessa 98/322, jonka liitteen, joka koskee ohjeita erillisen kirjanpidon toteuttamiseksi, 4 kohdassa viitataan operaattorien käyttökustannuksiin ja sisällytetään näihin käyttökustannuksiin, siis aiheutuneisiin kustannuksiin, poistot.

83 Samassa suosituksen 98/322 liitteen kohdassa esitetään myös tämän liitteen 3 kohdassa käsitelty kustannusten kohdistamisprosessi täsmentämällä, että tämä prosessi soveltuu käyttö- ja pääomakustannuksille, ja tältä osin siinä mainitaan nimenomaisesti poistot yhtenä käyttökustannusten ryhmänä.

84 Kaikkien näiden seikkojen perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että sijoitettujen pääomien korot ja paikallisten tilaajayhteyksien toteutuksessa käytetyn käyttöomaisuuden poistot kuuluvat kustannuksiin, jotka on otettava huomioon asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen mukaisesti.

Kolmannen kysymyksen a alakohta, joka koskee kustannusten laskentaperustetta

85 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta ottamaan kantaa kysymykseen, onko kustannusten laskentaperusteena, joka on

otettava huomioon vahvistettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja, sijoitusomaisuuden jälleenhankinta-arvo arvostusajankohtaan mennessä jo suoritettujen poistojen vähentämisen jälkeen, vai onko laskentaperusteena vain arvostusajankohtana vallinneiden päivänhintojen mukainen jälleenhankinta-arvo.

86 Tällä kysymyksellä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, onko kustannusten laskentaperusteen perustuttava kustannuksiin, jotka vastaavat sitä, että muu kuin ilmoitettu operaattori rakentaa tyhjästä uuden paikallisliityntäverkon vastaavien televiestintäpalvelujen tarjoamista varten (jäljempänä nykykustannukset) vai kustannuksiin, jotka ilmoitetulle operaattorille on todella aiheutunut, kun otetaan huomioon jo tehdyt poistot (jäljempänä aikaisemmat kustannukset).

87 On aluksi todettava, että asetus N:o 2887/2000 ei sisällä mitään tietoa kustannusten laskentaperusteesta, joka on otettava huomioon vahvistettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja.

88 Näin ollen on tutkittava, onko direktiiveissä 97/33 ja 98/10, joita asetuksella N:o 2887/2000 on tarkoitus täydentää, asiaa koskevia tietoja.

89 Ensinnäkin tältä osin Deutsche Telekom, Saksan hallitus ja Saksan liittotasavalta pääasian asianosaisena väittävät, että huolimatta siitä, että asetuksessa N:o 2887/2000 ja pääasiassa sovellettavissa vanhan säännöstön direktiiveissä, joita sovelletaan tässä asiassa, ei viitata mihinkään tiettyyn kustannusten laskentamenetelmään, on merkittäviä viitteitä, joiden mukaan yhteisön lainsäätäjä on päättänyt suosia nykykustannuksiin perustuvaa laskentamenetelmää.

90 Tällaiset viittaukset ilmenevät mainittujen tahojen mukaan ensinnäkin suosituksen 98/195 6 kohdasta, jossa säädetään, että kustannusten kohdentamisen todellisessa toiminnassa on perustuttava nykykustannuksiin eikä aikaisempiin kustannuksiin. Samasta kohdasta ilmenee, että kansalliset sääntelyviranomaiset asettavat ilmoittamilleen operaattoreille määräaikoja nykykustannuksiin perustuvien kustannuslaskentajärjestelmien käyttöön ottamiselle, jos tällaisia järjestelmiä ei vielä ole käytössä.

91 Toiseksi vastaavaa ilmenee suosituksen 98/322 4 kohdasta, jonka mukaan nykykustannuksiin perustuvan laskennan keskeinen tekijä on verkko-omaisuuden arvostaminen tehokkaan operaattorin ennakoivaan arvoon tai nykyarvoon.

92 Tässä yhteydessä kolmanneksi suosituksen 2000/417 1 artiklan 6 kohdassa vahvistetaan edellä mainitut viittaukset ja todetaan, että sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuksiin suhteuttamisen periaatetta huomioon on otettava pääsääntöisesti nykykustannukset eli kustannukset, jotka aiheutuvat verkon arvostusajankohtana tehokkaan uudenaikaisen infrastruktuurin rakentamisesta ja vastaavanlaisen palvelun tarjoamisesta.

93 Vastaavasti neljänneksi tiedonannon 2000/C 272/10 6 kohdassa, jonka otsikko on ”Kansallisten sääntely- ja kilpailuviranomaisten tehtävät”, viitataan nykykustannuksiin perustuvaan hinnoittelujärjestelmään.

94 Vastauksena näihin väitteisiin on nojauduttava suositukseen 2000/417, joka koskee muihin edellä mainittuihin suosituksiin verraten erityisesti tilaajayhteyksien eriytettyä käyttöoikeutta ja jossa viitataan samanaikaisesti direktiiveihin 97/33 ja 98/10. Vaikka suositusten tarkoituksena ei näet olekaan synnyttää sitovia oikeusvaikutuksia,

kansallisten tuomioistuinten on otettava suositukset huomioon, kun ne ratkaisevat niiden käsiteltäviksi saatettuja asioita, erityisesti silloin, kun niissä selvennetään suositusten toteuttamiseksi annettujen kansallisten säädösten tulkintaa tai kun niiden tarkoituksena on täydentää yhteisön sitovia säädöksiä (ks. asia C-322/88, Grimaldi, tuomio 13.12.1989, Kok. 1989, s. 4407, Kok. Ep. X, s. 303, 18 kohta ja asia C-207/01, Altair Chimica, tuomio 11.9.2003, Kok. 2003, s. I-8875, 41 kohta). Suosituksen 2000/417 1 artiklan 6 kohdassa säädetään periaatteena tulevaisuuteen suuntautuva, nykykustannuksiin perustuva lähestymistapa. Kuten tästä säännöksestä näet ilmenee, tämä lähestymistapa edistää tervettä ja kestävää kilpailua ja kannustaa vaihtoehtoisiin investointeihin.

95 Samasta säännöksestä ilmenee kuitenkin selvästi, että toista lähestymistapaa ei suljeta pois erityisesti aiempiin kustannuksiin perustuvan kilpailun vääristymisen torjumiseksi. Niinpä kansallinen sääntelyviranomainen voi ottaa huomioon kunkin erityisen kilpailutilanteen.

96 Toiseksi Deutsche Telekom, Saksan hallitus ja Saksan liittotasavalta pääasian asianosaisena väittävät, että vaikka oletettaisiin, että pääasiassa sovellettavasta säännöstöstä ei ilmenisi, että kustannusten laskentaperusteen on perustuttava nykykustannuksiin, televiestintäalalle ominaiset taloudelliset seikat edellyttävät joka tapauksessa, kuten tietyissä jäsenvaltioissa noudatettu käytäntö osoittaa, yksinomaan nykykustannuksiin perustuvaa laskentamenetelmää.

97 Tältä osin on katsottava, että kun otetaan huomioon tekninen kehitys televiestintäalalla, ei ole mahdotonta, että tiettyjen investointien, jotka liittyvät muun muassa toteutetun verkon tarvikkeisiin, nykykustannukset voivat tietyissä tapauksissa olla pienemmät kuin aikaisemmat kustannukset.

98 Tästä seuraa, että ilmoitetun operaattorin mahdollisuus käyttää kustannusten laskentaperusteena yksinomaan investointiensa nykykustannuksia antaa sille mahdollisuuden todellisuudessa valita kustannukset, joiden perusteella se voi vahvistaa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffit korkeammalle tasolle ja jättää huomioimatta hinnoittelun osatekijät, jotka olisivat edullisia käyttöoikeuden saaneille. Tässä yhteydessä ilmoitettu operaattori voisi todellisuudessa kiertää sääntöjä, jotka koskevat tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien vahvistamista kustannusperusteisesti.

99 On siis todettava, että myöskään yksinomaan nykykustannuksiin perustuva laskentamenetelmä ei ole asianmukaisin menetelmä sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

100 Kolmanneksi Arcor väittää, että laskentaperusteena on otettava huomioon yksinomaan aikaisemmat kustannukset eikä nykykustannuksia, koska siinä tapauksessa, että nykykustannukset huomioidaan, asetuksessa N:o 2887/2000 tarkoitetulla käyttöoikeuden saaneella olisi velvollisuus korvata ilmoitetulle operaattorille kohtuuttoman korkea hinta, kun otetaan huomioon paikallisliityntäverkon ikä, ja on vielä mahdollista, että koko verkko on jo kokonaan poistettu kirjanpidossa.

101 Tältä osin on todettava ensinnäkin, että tilaajayhteyksien eriytetyllä käyttöoikeudella mahdollistetaan se, että uudet televiestintäoperaattorit voivat ilman omaa infrastruktuuria ryhtyä kilpailuun ilmoitettujen operaattorien kanssa käyttäen ilmoitettujen operaattorien infrastruktuuria. Kuten asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa näet todetaan, televiestintäalan nopea avaaminen kilpailulle olisi mahdotonta, jos olisi odotettava, että jokainen kyseessä oleva operaattori voisi rakentaa oman paikallisliityntäverkkonsa.

102 Asetuksessa N:o 2887/2000 on säädetty tilaajayhteyksien eriytetystä käyttöoikeudesta nimenomaan sellaisen uuden kilpailun vääristymisen estämiseksi, joka johtuu siitä, että muilla operaattoreilla kuin ilmoitetuilla operaattoreilla ei ole verkkoja.

103 Näin ollen on huomautettava toisen kerran, että mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa säädetyllä hinnoittelusäännöllä mahdollistetaan, että tilaajayhteyden tarjoaja pystyy kattamaan kustannuksensa sekä saamaan kohtuullista tuottoa paikallisliityntäverkon pitkän ajan kehittämisen ja päivittämisen varmistamiseksi.

104 Näin ollen jos, kuten Arcor väittää, sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädettyä hinnoittelusääntöä kustannusten laskentaperuste perustuisi yksinomaan aikaisempiin kustannuksiin, mikä mahdollisesti verkon iästä riippuen voisi johtaa siihen, että huomioon otettaisiin melkein kokonaan poistetun verkon kustannukset, ja näin ollen erittäin matalaan hintaan, ilmoitettu operaattori joutuisi perusteettoman epäedulliseen tilanteeseen.

105 Yhtäältä sillä olisi velvoite avata verkkonsa kilpailijoille ja näin ollen hyväksyä osan asiakkaistaan menetys.

106 Toisaalta korvaus, jonka se saisi vastikkeena tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisesta, ei mahdollistaisi kohtuullisen tuoton saamista liiketoimesta, miltä osin on muistettava, että se on, kuten asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan 11 perustelukappaleesta ilmenee, velvollinen varmistamaan paikallisliityntäverkon pitkän ajan kehittämisen ja päivittämisen.

107 Tältä osin on lisättävä, että paikallisliityntäverkon ylläpidon ja uudistamisen kustannukset lasketaan joka tapauksessa ilmoitetun operaattorin käyttöomaisuuden käyvän arvon mukaan.

108 Tästä seuraa, että kustannusten, jotka on otettava huomioon vahvistettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeja, laskentaperuste ei voi perustua yksinomaan aikaisempiin kustannuksiin, jotta ilmoitettua operaattoria ei asetettaisi suhteessa käyttöoikeuden saaneeseen perusteettoman epäedulliseen tilanteeseen, joka itse asetuksella N:o 2887/2000 pyritään nimenomaisesti torjumaan. Tämän asetuksen tarkoituksena on näet mahdollistaa samanaikaisesti käyttöoikeuden saaneiden ja ilmoitetun operaattorin toiminta markkinoilla tavallisen kilpailun synnyttämiseksi keskipitkällä aikavälillä.

109 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että asetuksessa N:o 2887/2000 ja vanhan säännöstön direktiiveissä 97/33 ja 98/10 ei ole tietoja, joka tukisivat yksinomaan nykykustannuksiin tai yksinomaan aikaisempiin kustannuksiin perustuvaa laskentamenetelmää, ja että jommankumman perusteen yksinomainen huomioon ottaminen voi vaarantaa tämän asetuksen tavoitteen eli kilpailun tehostamisen säätämällä yhdenmukaisista edellytyksistä tilaajayhteyksien eriytetylle tarjoamiselle, millä edistetään kilpailuun perustuvaa monien erilaisten sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamista.

110 Näin ollen riippumatta ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen viittauksesta nykykustannuksiin ja aikaisempiin kustannuksiin on tutkittava, onko direktiiveissä 97/33 ja 98/10, joita asetuksella N:o 2887/2000 on tarkoitus täydentää, muita tietoja kustannusten laskentaperusteesta.

111 Tältä osin on todettava, että direktiivin 97/33 johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen mukaan maksujen olisi oltava tasolla, joka edistää tuottavuutta ja rohkaisee tehokasta ja jatkuvaa markkinoille pääsyä, eikä se saa alittaa rajaa, joka lasketaan käyttämällä pitkän aikavälin lisäkustannuksia ja todellisiin kustannuksiin perustuvia kustannusluokittelua ja kohdistamismenetelmiä, eikä myöskään ylittää kyseessä olevan yhteenliittämisen tarjoamisesta aiheutuvien erillisten kustannusten muodostamaa rajaa.

112 Vastaavasti myös saman direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että yhteenliittämismaksuissa noudatetaan avoimuuden ja kustannuksiin suhteuttamisen periaatetta ja että sen organisaation, joka tarjoaa liittymistä palveluihinsa, on todistettava, että maksut perustuvat todellisiin kustannuksiin sisältäen kohtuullisen tuoton investointeihin nähden.

113 Vastaavasti direktiivin 97/33 liitteessä IV luokitellaan yhteenliittämismaksuiksi yhteenliitettyjen osapuolten maksettavaksi tulevat todelliset maksut.

114 Direktiivin 97/33 liitteessä V yhteisön lainsäätäjä viittaa ”käytettäviin standardikustannuksiin”, ja kun on määritettävä näiden kustannusten laskentamenetelmä, tässä liitteessä ilmoitetaan viitteenä ”hankintakustannukset”, jotka perustuvat laitteistoista ja järjestelmistä aiheutuneisiin tosiasiallisiin kustannuksiin, tai ”ennakoidut kustannukset”, jotka perustuvat laitteistojen tai järjestelmien arvioituihin jälleenhankintakustannuksiin.

115 Edellä esitetyistä säännöksistä ilmenee, että tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaate edellyttää, että huomioon otetaan todelliset kustannukset eli ilmoitetun operaattorin hankintakustannukset ja ennakoidut kustannukset, jotka perustuvat verkon tai sen tiettyjen osien arvioituihin jälleenhankintakustannuksiin.

116 Koska yhteisön erityislainsäädäntöä ei ole, laskentaperusteen, jonka mukaisesti poistot on huomioitava, määrittämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt kuuluvat kansallisten sääntelyviranomaisten harkintavaltaan.

117 Siten direktiivin 97/33 säännösten, joita sovelletaan myös tilaajayhteyksiin asetuksen N:o 2887/2000 yhteydessä, mukaan kustannusten laskentamenetelmä voi perustua samanaikaisesti ilmoitetun operaattorin hankintakustannuksiin, mikä edellyttää kustannusten historiallisen arvon huomioimista viiteperusteena, ja ennakoituihin kustannuksiin, millä ei suljeta pois kustannusten käyvän arvon huomioimista laskentaperusteena.

118 Kansallisten sääntelyviranomaisten on laskettava näiden periaatteiden mukaisesti todelliset kustannukset, jotka on otettava huomioon sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

119 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmannen kysymyksen a alakohtaan on vastattava, että sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädettyä tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta kansallisten sääntelyviranomaisten on otettava ilmoitetun operaattorin kustannusten laskentaperustetta määrittäessään huomioon todelliset kustannukset eli ilmoitetun operaattorin hankintakustannukset sekä ennakoidut kustannukset, jotka voivat perustua verkon tai sen osien arvioituihin jälleenhankintakustannuksiin.

Kolmannen kysymyksen b ja c alakohta, jotka koskevat kustannusten toteen näyttämistä

120 Kolmannen kysymyksensä b alakohdalla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta määrittämään, onko kustannukset, jotka

on otettava huomioon sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdan mukaista tariffiperiaatetta, näytettävä toteen täydellisillä ja ymmärrettävillä maksutositteilla.

121 Mikäli kysymykseen vastataan kieltävästi, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannen kysymyksensä c alakohdalla, voidaanko mainitut kustannukset näyttää toteen tämän sijaan alhaalta ylös tai ylhäältä alas etenevän analyyttisen kustannusmallin avulla. Tältä osin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta myös täsmentämään tämän arvostusvaihtoehdon menetelmälliset vaatimukset.

– Kolmannen kysymyksen b alakohta, joka koskee maksutositteita

122 Kustannusten, jotka on otettava huomioon sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädettyä tariffiperiaatetta, toteen näyttämisestä täydellisillä ja ymmärrettävillä maksutositteilla on todettava, että tässä asetuksessa sekä direktiiveissä 97/33 ja 98/10 ei ole tätä koskevia säännöksiä.

123 Arcor väittää kuitenkin, että direktiivin 97/33 liitteessä V on viitteitä siitä, että yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on varmistaa yksityiskohtaisiin asiakirjoihin perustuvan kustannuslaskentajärjestelmän käyttöön ottaminen siten, että ilmoitettu operaattori ei voi kiertää tätä järjestelmää lähettämällä epätäydellisiä tai käsittämättömiä maksutositteita, mikä merkitsisi sitä, että kansalliset sääntelyviranomaiset turvautuisivat teoreettisiin kustannuslaskentamalleihin.

124 Vaikka oletettaisiin, että asia on näin, on katsottava, että koska tällaista nimenomaista säännöstä ei ole, pelkästään direktiivin 97/33 liitteestä V ei voida päätellä, että olisi olemassa velvoite kaikissa tapauksissa näyttää toteen täydellisillä ja ymmärrettävillä asiakirjoilla kustannukset, jotka on otettu huomioon sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

125 Tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään, että kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oikeus vaatia ilmoitettuja operaattoreita toimittamaan mainitun asetuksen täytäntöönpanon kannalta merkityksellisiä tietoja.

126 Niinpä tämän säännöksen nojalla kansalliset sääntelyviranomaiset voivat vaatia tietoja ja vastaavasti asiakirjoja, joilla näytetään toteen kustannukset, jotka on otettava huomioon sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädettyä tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

127 Edellä esitetystä seuraa, että kolmannen kysymyksen b alakohtaan on vastattava, että asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oikeus vaatia ilmoitettuja operaattoreita toimittamaan merkityksellisiä tietoja asiakirjoista, joilla näytetään toteen kustannukset, jotka on otettu huomioon sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta. Koska yhteisön oikeudessa ei ole säännöksiä tarkastettavista maksutositteista, yksinomaan kansallisten sääntelyviranomaisten asiana on tutkia sovellettavan oikeuden mukaan, ovatko esitetyt asiakirjat asianmukaisimpia kustannuslaskennan kannalta.

– Kolmannen kysymyksen c alakohta, joka koskee analyyttisia kustannusmalleja

128 Analyyttisistä kustannusmalleista on alustavasti todettava, että alhaalta ylös etenevässä analyyttisessä mallissa, jota kutsutaan myös ”bottom up” -malliksi, on huomioon otettava uuden verkon rakentamista varten tarvittavien investointien nykyarvo. Tämä malli perustuu kustannuksiin, joita operaattorille aiheutuisi oman verkon hankkimisesta ja käyttämisestä. Sitä vastoin ylhäältä alas etenevä ”top down” -malli perustuu pikemminkin ilmoitetulle operaattorille todellisuudessa aiheutuneisiin kustannuksiin.

129 Tältä osin on aluksi todettava, että asetuksessa N:o 2887/2000 tai direktiiveissä 97/33 ja 98/10 ei ole konkreettisia ja yhtäpitäviä tietoja ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämästä kysymyksestä.

130 Lisäksi suosituksen 98/322 johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa todetaan, että vaikka alhaalta ylös etenevät mallit ovat varsin pitkälle kehittyneitä, ne ovat yhä edelleen epätäydellisiä, minkä vuoksi lähitulevaisuudessa on vielä tarpeen yhdistää ylhäältä alas ja alhaalta ylös etenevät lähestymistavat.

131 Asetuksesta N:o 2887/2000 ja pääasiassa sovellettavista vanhan säännöstön säädöksistä ilmenee siis, että ei ole riittävästi tietoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa yhteisön lainsäätäjän suosivan alhaalta ylös tai ylhäältä alas etenevää laskentamallia.

132 Koska muuta täsmennystä ei ole, on todettava, että yhteisön oikeudessa jätetään kansallisille sääntelyviranomaisille vapaus valita sovellettavan oikeuden mukaisesti kustannuslaskennan menetelmät, jotka ne katsovat tapauskohtaisesti asianmukaisimmiksi.

133 Näin ollen ei ole tarvetta vastata ennakkoratkaistupyynnön esittäneen tuomioistuimen jatkokysymykseen, joka koskee alhaalta ylös tai ylhäältä alas etenevän analyyttiseen kustannusmalliin perustuvan arvioinnin menettelyllisiä vaatimuksia.

134 Kolmannen kysymyksen c alakohtaan on siis vastattava, että yhteisön oikeus ei ole esteenä sille, että sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädettyä tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta kansalliset sääntelyviranomaiset määrittävät kustannukset käyttäen perusteena alhaalta ylös tai ylhäältä alas etenevää analyyttista kustannusmallia, kun täydellisiä ja ymmärrettäviä maksutositteita ei ole.

Ensimmäinen kysymys, joka koskee tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen soveltamisalaa

135 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii sitä, onko asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohta ymmärrettävä niin, että asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdan mukainen tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaate on vähimmäisvaatimus, josta jäsenvaltioiden kansallinen lainsäädäntö ei saa poiketa käyttöoikeuden saaneen vahingoksi.

136 Tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdan mukaan tällä asetuksella ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeuksia pitää voimassa tai ottaa käyttöön yhteisön oikeuden mukaisia toimenpiteitä, jotka sisältävät yksityiskohtaisempia säännöksiä kuin mainitussa asetuksessa olevat ja/tai jotka jäävät tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolella, muun muassa muuntyyppisten tilaajayhteysinfrastruktuurien käyttöoikeuden osalta.

137 Saman asetuksen 3 artiklan 3 kohdasta on myös todettava, että tässä säännöksessä tyydytään ilman lisätäsmennyksiä toteamaan yleisesti, että ilmoitettujen operaattorien on veloitettava tilaajayhteyksien eriytetyn tarjonnan kustannuslähtöisyyteen perustuvat hinnat.

138 Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 2887/2000 edellä mainittujen säännösten sisältö ja pääasian tosiasiallinen asiayhteys, on todettava, että ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta lähinnä, voidaanko yksityiskohtaisilla kansallisilla toimenpiteillä, jotka on toteutettu tämän asetuksen 1 artiklan 4 kohdan mukaisesti, syrjäyttää tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen soveltaminen, sellaisena kuin tämä periaate on ilmaistuna mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa.

139 Tältä osin on täsmennettävä ensinnäkin, että asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdalla jätetään tosin jäsenvaltioille oikeus pitää voimassa tai ottaa käyttöön toimenpiteitä, jotka sisältävät yksityiskohtaisempia säännöksiä kuin mainitussa asetuksessa olevat, ja erityisesti tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteeseen liittyviä säännöksiä.

140 Tällaista säännöstä ei kuitenkaan voida tulkita siten, että sillä annetaan jäsenvaltioille oikeus poiketa mainitusta periaatteesta pitämällä voimassa tai ottamalla käyttöön kansallisia toimenpiteitä.

141 Asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdan sanamuodosta näet ilmenee, että tällä säännöksellä mahdollistetaan se, että jäsenvaltiot täydentävät yksityiskohtaisilla kansallisilla säännöksillä tämän asetuksen merkityksellisiä säännöksiä eli tässä tapauksessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteeseen liittyviä säännöksiä, eikä sillä mahdollisteta niistä poikkeamista.

142 Asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdassa kyseessä olevalle jäsenvaltiolle annettu oikeus on tarpeellinen, kun otetaan huomioon, että, kuten tämän tuomion 48 ja 49 kohdassa on todettu, tässä asetuksessa ei ole mitään tämän periaatteen konkreettista määritelmää.

143 Näin ollen asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdassa annetulla oikeudella pitää voimassa tai ottaa käyttöön toimenpiteitä, jotka sisältävät yksityiskohtaisempia säännöksiä, hyväksytään se, että jäsenvaltiot säätävät kansallisessa lainsäädännössään säännöksiä, joilla konkretisoidaan tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta, sillä edellytyksellä, että näillä säännöksillä noudatetaan mainitun asetuksen 1 artiklan 4 kohdassa käyttöön otettuja rajoja.

144 Lisäksi on huomautettava, että mainitun asetuksen antaminen on toteutettu, kuten sen johdanto-osan 14 perustelukappaleesta ilmenee, perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti, ja vain tässä asiayhteydessä nimenomaisesti todetaan, että jäsenvaltiot säilyttävät oikeuden vahvistaa erityisiä sääntöjä kyseisellä alalla.

145 Lisäksi on täsmennettävä, että pääasian asianosaiset ja muut osapuolet, jotka ovat esittäneet huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimessa, eivät väitä, että tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta ei voitaisi soveltaa asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdan säännösten vuoksi, koska pääasiassa sovellettavat kansalliset säännökset, eli vuoden 1996 TKG:n 24 § sekä TEntgV:n 2 ja 3 §, muodostavat tämän periaatteen yksityiskohtaisen sovelluksen.

146 Sitä vastoin on väitetty, että pääasiassa kyseessä oleva tariffiperiaate on konkretisoitava kansallisilla säännöksillä sen harkintavallan puitteissa, joka jäsenvaltioilla on alalla, ja että joka tapauksessa tätä harkintavaltaa ei ole ylitetty pääasiassa.

147 Näin ollen toiseksi nousee esiin kysymys, ovatko pääasiassa kyseessä olevat säännökset, kuten vuoden 1996 TKG:n 24 § ja TEntgV:n 2 ja 3 §, asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja yksityiskohtaisia säännöksiä.

148 Ei ole epäilystä, että pelkästään lukemalla nämä kansalliset säännökset voidaan tehdä se päätelmä, että kyse on mainitun asetuksen 1 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista yksityiskohtaisista säännöksistä.

149 Mainituilla kansallisilla säännöksillä näet pannaan täytäntöön yhteisön oikeuden mukaisesti tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaate teknisillä toimenpiteillä, jotka liittyvät maksuihin ja asiakirjoihin, jotka tariffien hyväksymistä koskevan pyynnön esittäneen yrityksen on esitettävä.

150 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdalla jäsenvaltioille annetulla mahdollisuudella ottaa käyttöön yksityiskohtaisia kansallisia toimenpiteitä ei voida syrjäyttää tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen soveltamista, sellaisena kuin tämä periaate on ilmaistuna mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa.

Kolmannen kysymyksen e alakohta, joka koskee kansallisten sääntelyviranomaisten harkintavaltaa sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta

151 On huomautettava, että asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan, jonka otsikko on ”Kansallisten sääntelyviranomaisten valvonta”, 1 kohdassa säädetään, että kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden hinnoittelu edistää tervettä ja kestävää kilpailua.

152 Tältä osin saman artiklan 2 kohdassa todetaan, että kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oikeus yhtäältä vaatia, kun tämä on perusteltua, tekemään muutoksia tilaajayhteyksien ja liitännäispalvelujen eriytetyn käyttöoikeuden viitetarjoukseen, hinnoittelu mukaan lukien, ja toisaalta vaatia ilmoitettuja operaattoreita toimittamaan tämän asetuksen täytäntöönpanon kannalta merkityksellisiä tietoja.

153 Näistä säännöksistä ilmenee, että kansallisilla sääntelyviranomaisilla on laaja toimivalta puuttua tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisen hinnoittelun eri näkökohtiin ja jopa muuttaa hintoja eli myös ehdotettuja tariffeja.

154 Tältä osin on huomattava, että asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn periaatteen mukaisesti tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien taso on vahvistettava todellisten kustannusten eli ilmoitetulle operaattorille aiheutuneiden hankintakustannusten ja ennakoitujen kustannusten mukaan.

155 Näin ollen asetuksella N:o 2887/2000 kansallisille sääntelyviranomaisille tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffeihin liittyvien näkökohtien arvioinnin osalta tunnustettu laaja toimivalta koskee myös ilmoitetulle operaattorille aiheutuneiden kustannusten arviointia.

156 Niinpä on todettava, että laaja toimivalta, joka kansallisilla sääntelyviranomaisilla on asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 2 kohdan nojalla, koskee myös huomioon otettavia kustannuksia, kuten sijoitetun pääoman korkoja ja käyttöomaisuuden poistoja, niiden laskentaperustetta ja mainittujen kustannusten toteen näyttämistä koskevia malleja.

157 Lisäksi on täsmennettävä, että myös mainitun asetuksen 4 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että sen laajan toimivallan yhteydessä, joka tunnustetaan kansallisille sääntelyviranomaisille näissä säännöksissä, mainituilla viranomaisilla on myös toimivalta toteuttaa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien valvontamenettely siltä osin kuin ne voivat pyytää tietoja muun muassa kustannuksista, jotka on huomioitu sovellettaessa tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta.

158 Tästä seuraa, että asetuksella N:o 2887/2000 annetaan kansallisille sääntelyviranomaisille paitsi laaja toimivalta myös asianmukaiset keinot, joilla mahdollistetaan se, että ne tutkivat tehokkaimmalla tavalla mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn periaatteen asianmukaisen soveltamisen.

159 Niinpä kolmannen kysymyksen e alakohtaan on vastattava, että asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 1 ja 2 kohdasta ilmenee, että tutkiessaan ilmoitettujen operaattorien tilaajayhteytensä eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa käyttämiä tariffeja mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa esitetyn tariffiperiaatteen kannalta kansallisilla sääntelyviranomaisilla on laaja toimivalta, johon kuuluu näihin tariffeihin liittyvien eri näkökohtien arviointi ja jopa hintojen eli myös ehdotettujen tariffien muuttaminen. Tämä laaja toimivalta koskee myös ilmoitetuille operaattoreille aiheutuneita kustannuksia, kuten sijoitetun pääoman korkoja ja käyttöomaisuuden poistoja, niiden laskentaperustetta ja mainittujen kustannusten toteen näyttämistä koskevia malleja.

Kolmannen kysymyksen d ja f–h alakohta, jotka koskevat menettelyllisiä näkökohtia sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta

160 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta ensinnäkin ottamaan kantaa kansallisen sääntelyviranomaisen asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa esitetyn tariffiperiaatteen soveltamisesta tekemien päätösten tuomioistuinvalvonnan laajuuteen.

161 Toiseksi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan televiestintäoperaattorien, jotka kuuluvat ryhmään, joka luokitellaan asetuksessa N:o 2887/2000 käyttöoikeuden saaneiksi, eli televiestintäalalla kilpailijoina toimivien kolmansien mahdollisuudesta riitauttaa tuomioistuimessa kansallisen sääntelyviranomaisen päätökset, joilla hyväksytään ilmoitettujen operaattorien tilaajayhteyksiensä eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa käyttämät tariffit.

162 Tässä yhteydessä esitetään kolmanneksi ja viimeiseksi kysymys siitä, kenelle kuuluu todistustaakka erityisesti tuomioistuinmenettelyssä tai asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklassa säädetyssä valvontamenettelyssä tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen, johon viitataan mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa, noudattamisen osalta.

Kolmannen kysymyksen d alakohta, joka koskee tuomioistuinvalvonnan laajuutta

163 On todettava heti aluksi, että asetuksella N:o 2887/2000 tai vanhan säännöstön direktiiveillä ei ole tarkoitus yhdenmukaistaa sovellettaviin tuomioistuinmenettelyihin liittyviä kansallisia sääntöjä eikä tässä yhteydessä tuomioistuinvalvonnan tapauskohtaista laajuutta.

164 Tältä osin Saksan hallitus, Saksan liittotasavalta pääasian asianosaisena ja Deutsche Telekom esittävät oikeuskäytäntöön perustuvan väitteen, jonka mukaan silloin, kun yhteisön oikeudella annetaan yhteisön toimielimille laaja harkintavalta sellaisten monimutkaisten taloudellisten arviointien vuoksi, joita ne tekevät kyseessä olevalla alalla, yhteisöjen tuomioistuinten on valvoessaan toimenpiteen laillisuutta tutkittava ainoastaan, sisältyykö kysymyksessä olevaan toimenpiteeseen ilmeinen virhe, onko harkintavaltaa käytetty väärin tai onko kysymyksessä oleva toimielin selvästi ylittänyt harkintavaltansa rajat (ks. mm. asia C-120/97, Upjohn, tuomio 21.1.1999, Kok. 1999,

s. I-223, 34 kohta ja yhdistetyt asiat C-211/03, C-299/03 ja C-316/03–C-318/03, HLH Warenvertrieb ja Orthica, tuomio 9.6.2005, Kok. 2005, s. I-5141, 75 kohta).

165 Nämä osapuolet soveltavat tätä oikeuskäytäntöä analogian perusteella pääasiaan ja väittävät, että kansallisten sääntelyviranomaisten tekemät arvioinnit asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn tariffiperiaatteen soveltamisesta eli arvioinnit, jotka koskevat huomioon otettavia kustannuksia, niiden laskemista ja niiden toteen näyttämistä siinä tapauksessa, että paikallinen televiestintäinfrastruktuuri arvostetaan laskennallisesti, ovat taloudellisesti monitahoisia arviointeja, ja niinpä myös kansallisen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan olisi oltava rajoitettua.

166 Tältä osin on huomautettava, että oikeuskäytännöstä seuraa, että koska yhteisö ei ole antanut alaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, kuitenkin siten, että nämä menettelysäännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. asia C-30/02, Recheio – Cash & Carry, tuomio 17.6.2004, Kok. 2004, s. I-6051, 17 kohta ja yhdistetyt asiat C-222/05–C-225/05, van der Weerd ym., tuomio 7.6.2007, Kok. 2007, s. I-4233, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

167 Tässä yhteydessä on todettava, että kuten Arcor ja yleisemmässä asiayhteydessä Liettuan hallitus perustellusti esittävät, asetuksen N:o 2887/2000 johdanto-osan 11 perustelukappaleesta ja mainitun asetuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohdasta ja 4 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että kansallisten sääntelyviranomaisten on taattava tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien soveltaminen avoimin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

168 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on varmistettava asetuksesta N:o 2887/2000 johtuvien velvoitteiden noudattaminen tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden osalta mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa esitetyn tariffiperiaatteen mukaisten yksityiskohtaisten sääntöjen mukaan ja edellä esitetyin ehdoin.

169 Tästä seuraa, että yhteisön oikeudessa ei ole mitään sääntöä, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä jonkin tietyn valvontatavan käyttöön ottamisesta tariffien, jota ilmoitettu operaattori käyttää tilaajayhteyksiensä käyttöoikeuden osalta, liittyvien kansallisten sääntelyviranomaisten päätösten osalta.

170 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kolmannen kysymyksen d alakohtaan on vastattava, että pelkästään jäsenvaltioiden asiana on menettelyllisen itsemääräämisoikeutensa puitteissa määrittää oikeussuojan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudattaen toimivaltainen tuomioistuin, oikeudenkäynnin laatu ja näin ollen tuomioistuinvalvontaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt kansallisten sääntelyviranomaisten niiden päätösten osalta, jotka koskevat ilmoitettujen operaattorien tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa käyttämien tariffien hyväksymistä. Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, että asetuksesta N:o 2887/2000 johtuvia velvoitteita tosiasiallisesti noudatetaan tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden osalta mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa esitetyn tariffiperiaatteen mukaisten yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti ja että tämä tapahtuu avoimin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Kolmannen kysymyksen f alakohta, joka koskee muutoksenhakuoikeutta ilmoitettujen operaattorien tilaajayhteytensä eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa käyttämiin tariffeihin liittyviin kansallisten sääntelyviranomaisten päätöksiin

171 Kolmannen kysymyksen f alakohdalla yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään lähinnä tutkimaan, voivatko asetuksessa N:o 2887/2000 tarkoitetut käyttöoikeuden saaneet riitauttaa kansallisten sääntelyviranomaisten päätökset, joilla hyväksytään ilmoitettujen operaattorien tilaajayhteytensä eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa käyttämät tariffit, kustannuslähtöisyyttä koskevien vaatimusten nojalla.

172 Jotta tähän kysymykseen voidaan vastata, on tutkittava säännöstöä, johon asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohta kuuluu.

173 Tältä osin on huomautettava, että direktiivin 90/387 5 a artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kansallisella tasolla asianmukaisella järjestelmällä varmistettava asianosaisten oikeus hakea riippumattomalta toimielimeltä muutosta kansallisen sääntelyviranomaisen päätöksiin.

174 Mainittu säännös on ilmaus tehokasta oikeussuojaa koskevasta periaatteesta, joka on jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuva yhteisön oikeuden yleinen periaate ja joka on vahvistettu Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 ja 13 artiklassa, ja sen mukaan jäsenvaltioiden tuomioistuinten on varmistettava yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevien oikeuksien oikeussuoja (ks. analogisesti asia C-426/05, Tele2 Telecommunication, tuomio 21.2.2008, Kok. 2008, s. I-685, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

175 Kun otetaan huomioon, että kansallisen sääntelyviranomaisen asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan nojalla tekemä päätös kuuluu direktiivin 90/387 soveltamisalaan, mainitun direktiivin 5 a artiklan 3 kohdassa vaaditaan, että kansallisessa oikeudessa säädetään asianmukaisella järjestelmällä ”asianosaisten” oikeudesta hakea muutosta riippumattomasta toimielimestä. Tämä takuu koskee sekä sitä, jolle mainittu päätös on osoitettu, että asetuksessa N:o 2887/2000 tarkoitettuja käyttöoikeuden saaneita.

176 Kolmansien muutoksenhakuoikeudesta on todettava, että käyttöoikeuden saanut, joka ei ole kansallisen sääntelyviranomaisen päätöksen adressaatti, saa ”asianosaisen”

aseman, kun tällainen päätös potentiaalisesti vaikuttaa sen oikeuksiin yhtäältä sisältönsä ja toisaalta sellaisen toiminnan takia, jota tämä osapuoli harjoittaa tai aikoo harjoittaa (ks. analogisesti em. asia Tele2 Telecommunication, tuomion 39 kohta).

177 Pääasiassa on todettava, että koska Arcor on tehnyt ilmoitetun operaattorin kanssa sopimuksen tilaajayhteyden käyttöoikeudesta, se on direktiivin 90/387 5 a artiklan 3 kohdassa tarkoitettu asianosainen siitä syystä, että kansallisen sääntelyviranomaisen tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyttä koskeviin vaatimuksiin liittyvä päätös vaikuttaa välttämättä sen oikeuksiin tällaisen sopimuksen sopijapuolena. On kuitenkin täsmennettävä, että sellainen sopimussuhteeseen perustuva yhteys, joka esiintyy pääasiassa, ei ole edellytyksenä sille, että tällainen päätös vaikuttaa potentiaalisesti käyttöoikeuden saaneen etuihin.

178 Edellä esitetystä seuraa, että kolmannen kysymyksen f alakohtaan on vastattava, että asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 1 kohdalla, luettuna yhdessä direktiivin 90/387 5 a artiklan 3 kohdan kanssa, edellytetään, että kansalliset tuomioistuimet tulkitsevat ja soveltavat muutoksenhakukeinojen käyttämistä koskevia sisäisiä menettelysääntöjä siten, että paitsi tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien hyväksymisestä tehdyn kansallisen sääntelyviranomaisen päätöksen adressaattina oleva yritys, myös mainitussa asetuksessa tarkoitetut käyttöoikeuden saaneet, joiden oikeuksiin päätös potentiaalisesti vaikuttaa, voivat riitauttaa tällaisen päätöksen tuomioistuimessa.

Kolmannen kysymyksen g ja h alakohta, jotka koskevat todistustaakkaa

179 Kolmannen kysymyksen g ja h alakohdalla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta määrittämään, kenellä on todistustaakka

tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen noudattamisen osalta asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklassa säädetyssä valvontamenettelyssä tai mainitun ilmoitetun operaattorin tariffien hyväksymistä koskevaa kansallisen sääntelyviranomaisen päätöstä vastaan aloitetussa tuomioistuinmenettelyssä.

180 Ensinnäkin todistustaakasta tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen noudattamisen osalta asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklassa säädetyssä valvontamenettelyssä on aluksi todettava, että tässä asetuksessa ja suosituksessa 2000/417 ei ole mitään säännöksiä asiasta.

181 On näin ollen tutkittava, voidaanko vanhan säännöstön direktiiveistä löytää asiaa koskevia tietoja.

182 Tältä osin on huomautettava, että direktiivin 97/33 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että sen organisaation, joka tarjoaa liittymistä palveluihinsa, on todistettava, että maksut perustuvat todellisiin kustannuksiin sisältäen kohtuullisen tuoton investointeihin nähden.

183 Tästä seuraa, että tässä direktiivissä on säännöksiä, joiden perusteella on mahdollista katsoa, että yhteenliittämismaksuihin liittyvässä hallinnollisessa menettelyssä ilmoitetun operaattorin on osoitettava määrälliset osatekijät, joihin sen hinnoitteluehdotus perustuu.

184 Tämän vanhassa säännöstössä esiintyvän yksiselitteisen toteamuksen lisäksi on myös todettava, että tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden yhteydessä yhtäältä ilmoitetun operaattorin on esitettävä tariffinsa hyväksymistä varten kansalliselle sääntelyviranomaiselle ja toisaalta ainoastaan se voi toimittaa verkkonsa käyttöön ottamisen kustannuksiin liittyvät tiedot.

185 Näin ollen ja koska osatekijät, joihin ehdotettu hinnoittelu perustuu, koskevat ensisijaisesti ilmoitettua operaattoria, on todettava, että ilmoitetun operaattorin on asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklassa säädetyssä valvontamenettelyssä esitettävä todisteet tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen noudattamisesta.

186 Tämä toteamus ei sitä vastoin koske asetuksessa N:o 2887/2000 tarkoitettuja käyttöoikeuden saaneita.

187 Koska yhteisön oikeudessa ei näet ole mitään sääntöä todistustaakasta tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen noudattamisen osalta, jäsenvaltioiden on vahvistettava menettelyllisten sääntöjensä mukaisesti asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklassa säädetyssä valvontamenettelyssä sovellettavat todistelua koskevat yksityiskohtaiset säännöt, mukaan lukien säännöt todistustaakan jakamisesta kansallisen sääntelyviranomaisen, joka on tehnyt päätöksen ilmoitetun operaattorin tariffien hyväksymisestä, ja sellaisen käyttöoikeuden saaneen välillä, joka riitauttaa tämän päätöksen.

188 Toiseksi todistustaakasta tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen noudattamisen osalta mainitun ilmoitetun operaattorin tariffien hyväksymistä koskevaa kansallisen sääntelyviranomaisen päätöstä vastaan aloitetussa tuomioistuinmenettelyssä on täsmennettävä, että asetuksessa N:o 2887/2000 tai vanhassa säännöstössä ei täsmennetä asiaa mitenkään.

189 Tästä seuraa, että koska yhteisön oikeudessa ei ole mitään sääntöä todistustaakasta tällaisessa tuomioistuinmenettelyssä mainitun periaatteen noudattamisen osalta, jäsenvaltioiden on vahvistettava menettelyllisten sääntöjensä mukaisesti sovellettavat todistelua koskevat yksityiskohtaiset säännöt, mukaan lukien säännöt todistustaakan

jakamisesta kansallisen sääntelyviranomaisen, joka on tehnyt päätöksen ilmoitetun operaattorin tariffien hyväksymisestä, ja sellaisen osapuolen välillä, joka riitauttaa tämän päätöksen.

190 Tältä osin on täsmennettävä, että tätä jäsenvaltioille varattua toimivaltaa voidaan käyttää vain noudattaen oikeussuojan tehokkuutta ja vastaavuutta koskevia yhteisön periaatteita.

191 Oikeuskäytännöstä näet ilmenee, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että näyttöä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja erityisesti todistustaakan jakautumista koskevat säännöt, joita sovelletaan yhteisön oikeuden rikkomiseen liittyviä riitoja koskeviin valituksiin, eivät ensinnäkään ole epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, ja toiseksi ne eivät myöskään saa olla sellaisia, että oikeuksien, joita yksityisillä on yhteisön oikeusjärjestyksen perusteella, käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (ks. asia C-228/98, Dounias, tuomio 3.2.2000, Kok. 2000, s. I-577, 69 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

192 Edellä esitetystä seuraa, että kolmannen kysymyksen g ja h alakohtaan on vastattava, että asetusta N:o 2887/2000 on tulkittava siten, että kansallisen sääntelyviranomaisen mainitun asetuksen 4 artiklan mukaan suorittamassa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien valvontamenettelyssä ilmoitetun operaattorin on esitettävä todisteet siitä, että sen tariffit ovat tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen mukaisia. Sitä vastoin jäsenvaltioiden asiana on vahvistaa säännöt todistustaakan jakamisesta kansallisen sääntelyviranomaisen, joka on tehnyt päätöksen ilmoitetun operaattorin tariffien hyväksymisestä, ja sellaisen käyttöoikeuden saaneen välillä, joka riitauttaa tämän päätöksen. Jäsenvaltioiden asiana on myös vahvistaa menettelyllisten sääntöjensä mukaisesti ja oikeussuojan vastaavuutta ja tehokkuutta koskevia yhteisön periaatteita noudattaen todistustaakan jakamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt, joita sovelletaan riitautettaessa tuomioistuimessa kansallisen sääntelyviranomaisen päätös, jolla hyväksytään ilmoitetun operaattorin tariffit sen tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa.

Oikeudenkäyntikulut

193 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Sijoitettujen pääomien korot ja paikallisten tilaajayhteyksien toteutuksessa käytetyn käyttöomaisuuden poistot kuuluvat kustannuksiin, jotka on otettava huomioon tilaajayhteyksien eriytetystä tarjoamisesta 18.12.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen mukaisesti.

2) Sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädettyä tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta kansallisten sääntelyviranomaisten on otettava ilmoitetun operaattorin kustannusten laskentaperustetta määrittäessään huomioon todelliset kustannukset eli ilmoitetun operaattorin hankintakustannukset sekä ennakoidut kustannukset, jotka voivat perustua verkon tai sen osien arvioituihin jälleenhankintakustannuksiin.

3) Asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oikeus vaatia ilmoitettuja operaattoreita

toimittamaan merkityksellisiä tietoja asiakirjoista, joilla näytetään toteen kustannukset, jotka on otettu huomioon sovellettaessa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta. Koska yhteisön oikeudessa ei ole säännöksiä tarkastettavista maksutositteista, yksinomaan kansallisten sääntelyviranomaisten asiana on tutkia sovellettavan oikeuden mukaan, ovatko esitetyt asiakirjat asianmukaisimpia kustannuslaskennan kannalta.

4) Yhteisön oikeus ei ole esteenä sille, että sovellettaessa asetuksen N:o 2887/2000 3 artiklan 3 kohdassa säädettyä tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatetta kansalliset viranomaiset määrittävät kustannukset käyttäen perusteena alhaalta ylös tai ylhäältä alas etenevää analyyttista kustannusmallia, kun täydellisiä ja ymmärrettäviä maksutositteita ei ole.

5) Asetuksen N:o 2887/2000 1 artiklan 4 kohdalla jäsenvaltioille annetulla mahdollisuudella ottaa käyttöön yksityiskohtaisia kansallisia toimenpiteitä ei voida syrjäyttää tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen soveltamista, sellaisena kuin tämä periaate on ilmaistuna mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa.

6) Asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 1 ja 2 kohdasta ilmenee, että tutkiessaan ilmoitettujen operaattorien tilaajayhteytensä eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa käyttämiä tariffeja mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa esitetyn tariffiperiaatteen kannalta kansallisilla sääntelyviranomaisilla on

laaja toimivalta, johon kuuluu näihin tariffeihin liittyvien eri näkökohtien arviointi ja jopa hintojen eli myös ehdotettujen tariffien muuttaminen. Tämä laaja toimivalta koskee myös ilmoitetuille operaattoreille aiheutuneita kustannuksia, kuten sijoitetun pääoman korkoja ja käyttöomaisuuden poistoja, niiden laskentaperustetta ja mainittujen kustannusten toteen näyttämistä koskevia malleja.

7) **Pelkästään jäsenvaltioiden asiana on menettelyllisen itsemääräämisoikeutensa puitteissa määrittää oikeussuojan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudattaen toimivaltainen tuomioistuin, oikeudenkäynnin laatu ja näin ollen tuomioistuinvalvontaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt kansallisten sääntelyviranomaisten niiden päätösten osalta, jotka koskevat ilmoitettujen operaattorien tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa käyttämien tariffien hyväksymistä. Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, että asetuksesta N:o 2887/2000 johtuvia velvoitteita tosiasiallisesti noudatetaan tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden osalta mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa esitetyn tariffiperiaatteen mukaisten yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti ja että tämä tapahtuu avoimin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.**

8) **Asetuksen N:o 2887/2000 4 artiklan 1 kohdalla, luettuna yhdessä telepalvelujen sisämarkkinoiden toteuttamisesta saamalla aikaan avoimen verkon tarjoaminen 28.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/387/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 6.10.1997 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 97/51/EY, 5 a artiklan 3 kohdan kanssa, edellytetään, että kansalliset tuomioistuimet tulkitsevat ja soveltavat muutoksenhakukeinojen käyttämistä koskevia sisäisiä menettelysääntöjä siten, että paitsi tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien hyväksymisestä tehdyn kansallisen sääntelyviranomaisen päätöksen adressaattina oleva yritys, myös mainitussa asetuksessa tarkoitetut käyttöoikeuden saaneet, joiden oikeuksiin päätös potentiaalisesti vaikuttaa, voivat riitauttaa tällaisen päätöksen tuomioistuimessa.**

9) Asetusta N:o 2887/2000 on tulkittava siten, että kansallisen sääntelyviranomaisen mainitun asetuksen 4 artiklan mukaan suorittamassa tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tariffien valvontamenettelyssä ilmoitetun operaattorin on esitettävä todisteet siitä, että sen tariffit ovat tariffien kustannuslähtöisyyden periaatteen mukaisia. Sitä vastoin jäsenvaltioiden asiana on vahvistaa säännöt todistustaakan jakamisesta kansallisen sääntelyviranomaisen, joka on tehnyt päätöksen ilmoitetun operaattorin tariffien hyväksymisestä, ja sellaisen käyttöoikeuden saaneen välillä, joka riitauttaa tämän päätöksen. Jäsenvaltioiden asiana on myös vahvistaa menettelyllisten sääntöjensä mukaisesti ja oikeussuojan vastaavuutta ja tehokkuutta koskevia yhteisön periaatteita noudattaen todistustaakan jakamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt, joita sovelletaan riitautettaessa tuomioistuimessa kansallisen sääntelyviranomaisen päätös, jolla hyväksytään ilmoitetun operaattorin tariffit sen tilaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamisessa.

Allekirjoitukset